

Nieuwsbrief - EHRC Updates 2025-12

Nummer 12, 2025

Redactie: J.H. Gerards, H. Morre, J. Krommendijk, S. Lambrecht, P. Ölçer, B. Aarrass, L.E. Burgers, P. Cannoot, L.R. Glas, C. Mak, D.A.G. van Toor en C. Van de Graaf.

INHOUDSOPGAVE

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2025:0612JUD003303722](#) 12-06-2025

T.H. t. Tsjechië, EHRM 12 juni 2025, nr. 33037/22

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2025:0612JUD002396321](#) 12-06-2025

Krpelik t. Tsjechië, EHRM 12 juni 2025, nr. 23963/21

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD000458116](#) 10-06-2025

B.T. en B.K.CS. t. Hongarije, EHRM 10 juni 2025, nr. 4581/16

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD004112017](#) 10-06-2025

K.V. Mediterranean Tours Limited t. Turkije, EHRM 10 juni 2025, nr. 41120/17

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD003578922](#) 10-06-2025

A.F.L. t. IJsland, EHRM 10 juni 2025, nr. 35789/22

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2025:0605JUD000998920](#) 05-06-2025

Straisteanu t. Moldavië, EHRM 5 juni 2025, nr. 9989/20

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2025:0605JUD002118015](#) 05-06-2025

Spivak t. Oekraïne, EHRM 5 juni 2025, nr. 21180/15

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2025:0605JUD002149217](#) 05-06-2025

Anna Maria Ciccone t. Italië, EHRM 5 juni 2025, nr. 21492/17

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2025:0605JUD001771015](#) 05-06-2025

Cioffi t. Italië, EHRM 5 juni 2025, nr. 17710/15

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2025:0603JUD002166921](#) 03-06-2025

Sahiner t. Oostenrijk, EHRM 3 juni 2025, nr. 21669/21

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens, ECLI:CE:ECHR:2025:0603JUD000790817](#) 03-06-2025

Manolache t. Roemenië, EHRM 3 juni 2025, nr. 7908/17

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens, ECLI:CE:ECHR:2025:0525DEC002166018](#) 25-05-2025

S.S. e.a. t. Italië, EHRM 25 mei 2025, nr. 21660/18

Hof van Justitie van de Europese Unie

[Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2025:442](#) 12-06-2025

Tallinna linn, HvJ EU 12 juni 2025, zaak C-219/24

[Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2025:397](#) 05-06-2025

Nuratau, HvJ EU 5 juni 2025, zaak C-349/24

Annotatie

[Van Slooten t. Nederland \(EHRM, 45644/18\) – Over Nederlandse \(snelle\) gezagsbeëindiging, een wantrouwende moeder en de belangen van het kind](#)

M.R. Bruning

Annotatie

[Doynov t. Bulgarije \(EHRM, 27455/22\) – Onpartijdigheid rechters als de vordering het eigen gerecht betreft](#)

F. Fernhout

Annotatie

[B.T. en B.K.Cs. t. Hongarije \(EHRM, 4581/16\) – Een verkeerde afslag bij bewijs van indirect onderscheid](#)

J.H. Gerards

RECHTSPRAAK

A.F.L. t. IJsland, EHRM 10 juni 2025, nr. 35789/22

Á.F.L. heeft verschillende beperkingen die het moeilijk te maken om voor zijn dochtertje te zorgen. Daarom worden vader en kind tijdelijk opgevangen in een gespecialiseerd centrum. Ook krijgt hij veel individuele begeleiding om zijn zorgvaardigheden te versterken. Als dat uiteindelijk niet lukt, wordt het kind in een pleeggezin geplaatst; er bestaat nog wel contact tussen vader en kind. Het EHRM oordeelt dat hier zeer zorgvuldig is gehandeld, waarbij de belangen van het kind voorop hebben gestaan, maar ook zo goed mogelijk is geprobeerd de beperkingen van Á.F.L. te accommoderen. Art. 8 jo. 14 EVRM zijn dan ook niet geschonden.

Klager heeft autisme, ADHD en een lichte geestelijke beperking. Hij heeft een technische opleiding gevolgd via een programma voor leerlingen met leermoeilijkheden. Hij heeft een geschiedenis van middelengebruik, maar hij gebruikt sinds 2012 geen alcohol meer en hij heeft een baan als postbezorger. In 2019 heeft hij samen met zijn vriendin een dochtertje gekregen, V.F., maar al snel ontstonden er spanningen en werd de thuissituatie onstabiel. Klager en zijn vriendin kregen sociale ondersteuning, maar bij de kinderbescherming ontstonden er zorgen over het welzijn van V.F., ook nu de vriendin van klager mentale gezondheidsproblemen had. Daarom zou V.F. samen met klagers vriendin in een wooncentrum geplaatst worden. Later verliet zij het centrum en nam klager haar zorgtaken voor V.F. over. Uit monitoring bleek dat klager op zichzelf goed voor V.F. kon zorgen, maar dat hij dat niet zelfstandig kon doen en veel ondersteuning nodig had. Hij boekte niettemin zodanige vooruitgang dat in 2020 werd besloten dat klager en zijn dochter bij zijn ouders konden gaan wonen. Daarnaast werd een gastgezin geregeld en bleef het wooncentrum de situatie monitoren. In de loop van de tijd bleek dat de beperkingen van klager toch in de weg stonden aan goede zorg voor V.F. Gelet daarop werd uiteindelijk besloten om V.F. bij een pleeggezin onder te brengen en klager uit de ouderlijke macht te ontzetten. Procedures die klager hiertegen aanspande waren voor hem niet succesvol.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat de autoriteiten in strijd hebben gehandeld met art. 8 en 14 EVRM door te weinig accommoderende maatregelen te treffen om hem in staat te stellen zelf voor V.F. te zorgen. Een van de vragen die daarbij is opgekomen is of klager kan worden gezien als een persoon met een beperking in de zin van het VN-gehandicaptenverdrag (CRPD). Daar lijkt het volgens het EHRM sterk op, maar het ziet geen reden om deze vraag definitief te beantwoorden omdat de verplichting voor de staat om redelijke maatregelen te treffen niet afhankelijk is van de formele kwalificatie van iemands beperking.

Het Hof stelt voorop dat in zaken waarin het gaat om kinderrechten de belangen van het kind voor alle andere overwegingen moeten komen en ook voorrang moeten kunnen krijgen op de belangen van de ouders. Ook erkent het dat niet automatisch mag worden aangenomen dat ouders met een beperking minder geschikt zijn om hun eigen kinderen op te voeden, zoals ook wordt bevestigd door art. 23 CRPD. Uit art. 5 en 23 CRPD moet worden afgeleid dat de staat een positieve verplichting heeft om mensen met een beperking redelijk te accommoderen, en dat die verplichting ook het faciliteren van het gezinsleven tussen ouders en hun kinderen betreft.

In het onderhavige geval zijn verschillende geïndividualiseerde maatregelen getroffen om klager zo goed mogelijk in staat te stellen om voor V.F. te zorgen. De uitwerking van deze maatregelen is steeds zorgvuldig gemonitord en geëvalueerd. Ondanks alle pogingen werd steeds duidelijker dat klagers vaardigheden om goede kinderopvang te bieden onvoldoende waren. Gelet daarop kan niet worden aangenomen dat de staat onvoldoende heeft gedaan om klagers rechten onder art. 8 EVRM te beschermen. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met het feit dat de staat beter gepositioneerd is dan het Hof om te beoordelen wat mogelijk en nodig is. In dit geval is bovendien relevant dat de plaatsing van V.F. in een pleeggezin er niet voor heeft gezorgd dat de banden met klager volledig zijn doorgesneden; zij hebben nog steeds regelmatig contact. Tot slot is er geen enkele reden om aan te nemen dat de beperkingen van klager ooit enig nadelig effect hebben gehad op de beslissingen rondom zijn ouderschap. Integendeel: de beperkingen zijn onderkend en op een geïndividualiseerde manier geacommodeerd, waardoor de feitelijke nadelen die de beperkingen konden meebrengen adequaat zijn gecompenseerd. Er is dan ook geen schending van art. 8 jo. 14 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 10-06-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD003578922

Zaaknummer: 35789/22

Wetsartikelen: EVRM art. 8, EVRM art. 14, CRPD art. 5 en CRPD art. 23

RECHTSPRAAK

Anna Maria Ciccone t. Italië, EHRM 5 juni 2025, nr. 21492/17

Een radioloog heeft bij een patiënte aanvankelijk geen gebroken heup gediagnosticeerd. Later is die diagnose alsnog gesteld en is de patiënte geopereerd, maar een maand later is zij overleden. De radioloog is vervolgd wegens dood door schuld. Deskundigen stelden dat er onvoldoende causaal verband aantoonbaar was tussen de diagnosefout en het overlijden. In hoger beroep kwam de rechter tot een ander oordeel, zonder de deskundigen opnieuw te horen. Vanwege het belang van de deskundigenrapporten voor de veroordeling en van het mondeling kunnen ondervragen van de deskundigen, concludeert het Hof dat art. 6 lid 1 EVRM door dit nalaten is geschonden.

Klaagster was radioloog in een ziekenhuis. Zij had bij een patiënte die was mishandeld geen gebroken heup gediagnosticeerd. Deze patiënte was later opnieuw opgenomen en werd toen alsnog geopereerd na de diagnose van een gebroken heup. Zij overleed een maand na deze operatie. In verband met haar fout bij de diagnose werd klaagster strafrechtelijk vervolgd wegens dood door schuld. In deze procedure werden deskundigenrapporten opgevraagd waarin de deskundigen erop wezen dat er in dit geval verschillende mogelijke doodsoorzaken waren en verklaarden dat het moeilijk was om vast te stellen of het overlijden verband hield met de diagnosefout. Klaagster werd daarom in eerste aanleg vrijgesproken. In hoger beroep werd dit oordeel vernietigd en werd klaagster alsnog veroordeeld tot een gevangenisstraf.

Voor het EHRM heeft klaagster gesteld dat de deskundigen die het openbaar ministerie had aangesteld ten onrechte niet rechtstreeks zijn gehoord, in strijd met art. 6 EVRM. Het Hof wijst erop dat in eerste aanleg duidelijke deskundigenrapporten zijn overgelegd, maar dat de rechter in eerste aanleg ook al enige twijfels uitsprak over de kwaliteit ervan. Deze deskundigen hadden zich niet beperkt tot de gestelde vragen, maar hadden ook gezocht naar alternatieve verklaringen voor het overlijden van het slachtoffer. De rechter in eerste aanleg heeft daar niet kritisch naar gekeken, maar heeft alleen de nadruk gelegd op de passages die de uitkomsten van het forensisch onderzoek bevestigden. Daardoor hebben de

deskundigenverklaringen een sterke invloed gehad op de vrijspraak van klaagster. Daarbij is ook van belang dat de deskundigen ter zitting hun verklaringen tot op zekere hoogte hebben genuanceerd. Gelet daarop was het van belang geweest om deze deskundigen ook in hoger beroep rechtstreeks te horen, ook al is dat normaal gesproken niet altijd nodig. Nu dat niet is gebeurd, is art. 6 lid 1 EVRM geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 05-06-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0605JUD002149217

Zaaknummer: 21492/17

Rechters: I. Jelić, A. Poláčeková, R. Sabato, F. Krenc, A. Chablais, A. Kučs en A. Adamska-Gallant

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1

RECHTSPRAAK

Cioffi t. Italië, EHRM 5 juni 2025, nr. 17710/15

Cioffi heeft in 2001 deelgenomen aan een anti-globaliseringsoperatie. Met een heel aantal anderen is hij daarbij gewond geraakt en is hij vervolgens rechtstreeks vanaf de eerste hulp overgebracht naar het politiebureau. In Italië is al vastgesteld dat daarbij sprake is geweest van onmenselijke en vernederende behandeling. Door verstrijken van de verjaringstermijnen konden de verantwoordelijken hiervoor echter niet worden bestraft. Het EHRM herinnert eraan dat het dit al eerder in strijd met art. 3 EVRM heeft bevonden, nu daarmee niet aan de positieve verplichting tot effectief onderzoek is voldaan. Dat oordeel herhaalt het in deze zaak: schending art. 3 EVRM.

Klager heeft in 2001 deelgenomen aan een anti-globaliseringsdemonstratie in Napels. Hij is daarbij gewond geraakt, net als een aantal anderen, die vervolgens vanaf de eerste hulp van het ziekenhuis zijn overgebracht naar een politiebureau. Naar aanleiding van beschuldigingen van ontvoering en misbruik van macht door de ordehandhavers zijn 31 politiemensen in staat van beschuldiging gesteld. Klager heeft zich civiele partij gesteld in de strafzaak tegen hen. In het vonnis stelde de rechter vast dat degenen die naar het bureau waren gebracht daar zijn mishandeld en vernederd. Dergelijk gedrag is ook klager ten deel gevallen. De rechter oordeelde echter ook dat de zaak moest worden beëindigd omdat de verjaringstermijn was verstreken. In vonnissen tegen andere agenten werden wel veroordelingen uitgesproken, maar zijn die in hoger beroep vernietigd met een beroep op de verjaringstermijnen.

Voor het EHRM heeft klager allereerst gesteld dat de behandeling in strijd was met art. 3 EVRM. Het Hof oordeelt dat de nationale rechters dit ook zelf al hebben vastgesteld en dat zij het gedrag hebben gekwalificeerd als bijzonder onaanvaardbaar. Art. 3 EVRM is dan ook geschonden in materieel opzicht. De meeste vervolgingen van de betrokken ordehandhavers zijn uiteindelijk beëindigd omdat de verjaringstermijnen zijn verlopen. Het Hof merkt op dat het zich eerder al heeft uitgesproken over het ontbreken van deugdelijke procedures om de verantwoordelijkheid voor art. 3-EVRM-schendingen te kunnen vaststellen en de

verantwoordelijken te kunnen bestraffen. Ook verjaringstermijnen kunnen dergelijke procedures ineffectief maken. Dit betekent dat in dit geval niet is voldaan aan de procedurele positieve verplichtingen die voortvloeien uit art. 3 EVRM, zodat deze bepaling ook in dit opzicht is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 05-06-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0605JUD001771015

Zaaknummer: 17710/15

Wetsartikelen: EVRM art. 3

RECHTSPRAAK

K.V. Mediterranean Tours Limited t. Turkije, EHRM 10 juni 2025, nr. 41120/17

Een Cypriotisch bedrijf heeft een gebouwencomplex in het gebied dat in 1974 door Turkije is bezet. Het complex wordt inmiddels beheerd door een Turks-Cypriotische organisatie. De onderneming heeft in 2010 een verzoek om restitutie en schadevergoeding ingediend bij de toen nieuwe commissie voor onroerende zaken (IPC), maar door tal van vertragingen is deze procedure nog niet afgerond. Het Hof heeft eerder geoordeeld dat de IPC een effectief rechtsmiddel kan bieden, maar overweegt nu dat de vertragingen in strijd zijn met art. 1 EP EVRM. Onder art. 46 overweegt het dat daarvoor effectief rechtsherstel moet kunnen worden verkregen.

Klager is een Cypriotisch bedrijf dat een gebouwencomplex heeft in het omheinde gebied Famagusta in de Turkse Republiek Noord-Cyprus (TRNC). Na de Turkse invasie in 1974 heeft het bedrijf het complex verlaten, waarna het in 2010 een verzoek heeft ingediend bij de commissie voor onroerende zaken (IPC) om compensatie te krijgen voor het verlies van het complex. Daarop volgde geen reactie, waarna klager hierover heeft geprobeerd te procederen. Er volgden echter verschillende vertragingen. In 2012 werd een derde partij toegelaten tot de procedure, namelijk een TRNC-organisatie die het beheer had over een aantal stichtingen die in het bezette deel waren gevestigd. Inmiddels had een van deze stichtingen het complex in gebruik. Klager vocht dit besluit aan, waarna in 2015 werd geoordeeld dat de organisatie inderdaad niet als derde partij in de zaak betrokken mocht worden. In hoger beroep werd dit oordeel in 2016 vernietigd. De zaak is nog steeds aanhangig bij de nationale rechter.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat art. 6, 13 en 1 EP zijn geschonden doordat de procedure voor restitutie en compensatie voor feitelijk onteigende gebouwen ineffectief zijn. Het Hof overweegt dat klager inderdaad kan worden aangemerkt als de legitieme eigenaar van het gebouwencomplex. Het Hof heeft eerder geoordeeld dat de IPC een toegankelijk en

effectief rechtsmiddel oplevert als het gaat om restitutie- en compensatiezaken. Op zichzelf is dit nog steeds het geval, maar de nu voorliggende kwestie betreft excessieve vertragingen in de procedures en het kunnen benutten van een effectief rechtsmiddel daartegen. De staat heeft niet gewezen op enig precedent waarbij via zo'n rechtsmiddel compensatie is verkregen. In het onderhavige geval is bovendien duidelijk dat de IPC zelf verantwoordelijk is voor de vele vertragingen, net als de TRNC. Dit levert een schending op van art. 1 EP EVRM.

Ten aanzien van de klachten over art. 6 EVRM overweegt het Hof dat niet is in te zien hoe de betrokkenheid van de beherende organisatie als derde partij in de procedure kan leiden tot oneerlijkheid van de procedure als geheel. De klachten over art. 6 en 13 EVRM missen dan ook grondslag. Kennelijk ongegrond is ook de klacht over partijdigheid van de rechters die over de zaak hebben geoordeeld. Gebleken is niet dat de rechters enig belang hadden bij de uitkomst van de zaak. Bovendien heeft klager geen wrakingsverzoek gedaan in de nationale procedure.

In het licht van art. 46 EVRM wijst het Hof erop dat het al verschillende keren heeft vastgesteld dat de duur van de procedures voor de IPC excessief lang is en dat de TRNC-autoriteiten door hun gedrag daaraan nog extra bijdragen. Hoewel er statistisch materiaal is dat erop wijst dat er verbeteringen zijn, acht het Hof het noodzakelijk dat de verbeterpogingen consistent en op de lange termijn worden voortgezet. In het bijzonder moet een rechtsmiddel worden gecreëerd waardoor bij vertragingen effectief rechtsherstel kan worden geboden en de procedure kan worden versneld.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 10-06-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD004112017

Zaaknummer: 41120/17

Wetsartikelen: EVRM art. 6, EVRM art. 1 EP en EVRM art. 46

RECHTSPRAAK

Krpelik t. Tsjechië, EHRM 12 juni 2025, nr. 23963/21

Krpelik heeft een laag IQ en een lichte geestelijke beperking. Hij is aangehouden op verdenking van inbraak. Hij heeft afstand gedaan van bijstand door een advocaat en heeft bij de politie een bekentenis afgelegd. Het Hof wijst erop dat bij de politie bekend was dat klager zich in een kwetsbare positie bevond. Zijn afstandverklaring had dan ook niet zomaar mogen worden geaccepteerd. Nu deze heeft geresulteerd in een verklaring die bepalend is geweest voor een veroordeling tot twee jaar gevangenisstraf, is sprake geweest van een oneerlijk proces, in strijd met art. 6 lid 1 en lid 3 (c) EVRM.

Klager werd in 2016 gearresteerd op verdenking van een reeks inbraken. Hij heeft een lichte geestelijke handicap en een laag IQ; heeft alleen de basisschool gevolgd. Hij kreeg bij zijn aanhouding schriftelijke informatie over zijn rechten als verdachte en deed afstand van zijn recht op bijstand door een advocaat. Hij legde vervolgens een aantal bekennende verklaringen af. Later kreeg hij alsnog een advocaat toegewezen, die bezwaren uitsprak tegen de psychische druk die op klager was uitgeoefend om de bekentenis af te leggen. In eerste aanleg werd klager vrijgesproken omdat er onvoldoende bewijs was. Daarbij wees de rechter ook op de tekortkomingen bij de toewijzing van een advocaat bij het politieverhoor. In hoger beroep werd hij alsnog schuldig verklaard en veroordeeld tot 30 maanden gevangenisstraf. Na cassatie van deze uitspraak werd de zaak herbeoordeeld, hetgeen leidde tot een veroordeling tot twee jaar gevangenisstraf.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat hij is veroordeeld op grond van een bekentenis die hij buiten aanwezigheid van een advocaat heeft afgelegd, terwijl hij in een kwetsbare positie verkeerde vanwege zijn geestelijke beperking. Hij heeft daarbij beroep gedaan op art. 6 lid 1 en lid 3 (c) EVRM.

Het Hof roept in herinnering dat een verdachte op zichzelf afstand kan doen van zijn recht op bijstand door een advocaat, maar dat daarbij sprake moet zijn van een vrijwillig en expliciet

gegeven verklaring. Ook mag de afstandverklaring niet zijn gegeven in omstandigheden die niet verenigbaar zijn met het EVRM. In het onderhavige geval hebben deskundigen gewezen op de beperkte intellectuele vermogens van klager. Een politieverhoor kan juist voor mensen met een (zelfs kleine) geestelijke beperking al erg stressvol zijn en daarmee moet terdege rekening worden gehouden. In dit geval was de politie zich bewust van de beperkingen van klager. Daardoor had zij zich ervan bewust moeten zijn dat klager de gevolgen van zijn afstandverklaring waarschijnlijk niet kon overzien en dat hij de gegeven informatie over zijn rechten – die toch al lastig was geformuleerd – waarschijnlijk niet goed had begrepen. De staat had hier dus extra inspanningen moeten verrichten om ervoor te zorgen dat klager op de hoogte was van zijn rechten en de risico's van het doen van afstand daarvan. Bij twijfel had bovendien hoe dan ook moeten worden voorzien in bijstand door een advocaat.

De nadelen die klager heeft ondervonden van het afleggen van een belastende verklaring zonder advocaat zijn ook later in de procedure niet voldoende gecompenseerd. Dit betekent dat de procedure als geheel hierdoor oneerlijk is geworden. Art. 6 lid 1 en lid 3 (c) EVRM zijn dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 12-06-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0612JUD002396321

Zaaknummer: 23963/21

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1 en EVRM art. 6 lid 3 (c)

RECHTSPRAAK

Manolache t. Roemenië, EHRM 3 juni 2025, nr. 7908/17

Meneer en mevrouw H. hebben aangifte gedaan tegen Manolache omdat hij zou hebben gehandeld in invloed. In de strafzaak tegen Manolache waren zij de belangrijkste getuigen, maar in eerste aanleg konden zij niet in persoon worden gehoord. In hoger beroep gebeurde dat alsnog, maar daarbij was maar één van de twee rechters van de kamer aanwezig. Het Hof concludeert dat dit een schending van art. 6 EVRM oplevert omdat het ging om doorslaggevend bewijs, er twijfels waren over de betrouwbaarheid ervan en de ondervraging maar beperkt heeft kunnen plaatsvinden.

In 2015 hebben de heer en mevrouw H. aangifte gedaan tegen klager, die toen politieagent was. Volgens de H.'s had klager 1500 euro gevraagd en gekregen om de heer H. te kunnen aannemen als chauffeur, maar was klager zijn beloftes niet nagekomen. Ook mevrouw H., die bij de echtgenote van klager in dienst was, werd ontslagen. Klager werd daarop vervolgd wegens handel in invloed, waarbij onder meer de H.'s werden gehoord als getuigen, nadat zij een leugendetectietest hadden afgelegd. In de strafzaak tegen klager konden de H.'s niet worden gehoord omdat zij niet in Roemenië verbleven. Daarop werd klager vrijgesproken omdat alleen de verklaringen van de H.'s beschikbaar waren als direct bewijs en dat niet voldoende was. In hoger beroep werden de H.'s alsnog gehoord, net als een aantal andere getuigen. Dit mondde alsnog uit in een veroordeling.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat de inzet van de verklaringen van de H.'s in strijd is met het door art. 6 EVRM beschermde recht op een eerlijk proces. Het Hof overweegt dat de getuigenverklaringen van de H.'s zeer belangrijk, zo niet doorslaggevend waren in deze zaak. Het beschikbare indirecte bewijs kon alleen dienen als steunbewijs. Het Hof acht verder van belang dat de rechter in eerste aanleg twijfels heeft uitgesproken over de geloofwaardigheid van de H.'s. Het was daarom des te belangrijker dat zij in hoger beroep bij de herbeoordeling

van de zaak alsnog in persoon gehoord werden. Dat was in deze zaak ook gebeurd, maar daarna vond een verandering in de samenstelling van de kamer plaats, waardoor maar één van de twee rechters die over de zaak moest oordelen persoonlijk aanwezig was geweest bij deze verhoren. Het hof van beroep heeft daarover geen rekenschap afgelegd in de uitspraak. Gelet op deze omstandigheden oordeelt het Hof dat art. 6 lid 1 EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 03-06-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0603JUD000790817

Zaaknummer: 7908/17

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1

RECHTSPRAAK

Nuratau, HvJ EU 5 juni 2025, zaak C-349/24

A.B. verblijft sinds 2006 in Tsjechië. Nadat een verlening van zijn tijdelijke verblijfsvergunning in 2018 is afgewezen heeft hij een verzoek om internationale bescherming ingediend. De nationale rechter wil weten of bij de behandeling daarvan ook rekening kan worden gehouden met het gevestigde privéleven in Tsjechië. Het HvJ EU oordeelt dat dat niet het geval is, omdat de logica van richtlijn 2011/95 vereist dat alleen wordt gekeken naar risico's in het land van herkomst. Wel kan in verband met art. 5 van richtlijn 2008/115/EG rekening worden gehouden met gevestigd privéleven.

A.B. is in juli 2006 Tsjechië binnengekomen. Hij heeft daar legaal verbleven tot in 2018 een verlenging van zijn verblijfsvergunning werd afgewezen. In 2019 heeft hij een verzoek om internationale bescherming ingediend. Dit verzoek is in 2020 afgewezen, maar dat besluit is in 2021 vernietigd. Daarop is het verzoek in heroverweging genomen, maar is het in 2022 opnieuw afgewezen. A.B. heeft daarover geprocedeerd omdat volgens hem het ministerie daarbij onvoldoende rekening had gehouden met aspecten van zijn privé- en gezinsleven. In verband hiermee zijn prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ EU.

Het HvJ EU stelt voorop dat de grond voor subsidiaire bescherming in deze zaak niet zou worden ontleend aan de situatie in het land van herkomst, maar aan het risico dat het privéleven in het ontvangende land zou worden geschonden als het verzoek zou worden afgewezen. Daarbij moet het Hof onderzoeken of het gaat om een gunstigere norm op nationaal niveau die op grond van art. 3 van richtlijn 2011/95 kan worden vastgesteld. Schending van het recht op privéleven wordt immers niet in deze richtlijn vermeld als ernstige schade die toekenning van subsidiaire bescherming rechtvaardigt. Het vaststellen van gunstigere normen op nationaal niveau is mogelijk mits geen afbreuk wordt gedaan aan de algemene opzet en doelstellingen van de richtlijn. Verschillende bepalingen in de richtlijn wijzen erop dat het toekennen van internationale bescherming geen verband kan houden met de situatie in de lidstaat die het verzoek behandelt, maar alleen gaat over de vrees en risico's in

verband met de situatie in het land van herkomst. Het honoreren van een beroep op het privéleven in de staat die het verzoek behandelt houdt geen verband met de logica van internationale bescherming. Een lidstaat kan dan ook geen subsidiaire bescherming verlenen op deze grond zonder art. 3 van richtlijn 2011/95 te schenden.

Art. 3 van richtlijn 2011/95 belet een lidstaat overigens niet om een nationale bescherming te verlenen waarbij niet-erkende vluchtelingen wordt toegestaan op het grondgebied van de betrokken lidstaat te verblijven, bijvoorbeeld op humanitaire gronden of vanwege hun privéleven, maar de toekenning van een dergelijke bescherming valt dan buiten de werkingssfeer van deze richtlijn. In dat verband wijst het HvJ EU ook nog op de werking van art. 5 van richtlijn 2008/115 over de terugkeerprocedures die lidstaten in acht moeten nemen. Bij de uitleg en toepassing van deze bepaling moet rekening worden gehouden met de grondrechten die het Handvest vastlegt. Dat betekent dat geen terugkeerbesluit kan worden genomen als daarmee het privéleven van de betrokkene zou worden geschonden.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 05-06-2025

ECLI: ECLI:EU:C:2025:397

Zaaknummer: C-349/24

Wetsartikelen: Rl 2011/95/EU art. 3 en Rl 2008/115/EU art. 5

RECHTSPRAAK

S.S. e.a. t. Italië, EHRM 25 mei 2025, nr. 21660/18

Een vluchtelingenbootje met ruim 150 opvarenden dreigde te zinken in de Libische ‘search and rescue area’. De Italiaanse overheid gaf daarom een Libisch schip opdracht om een reddingsoperatie uit te voeren. Die leidde tot het overlijden van een aantal vluchtelingen en tot het overbrengen van anderen naar Libische vluchtelingenkampen. Het EHRM wijst erop dat Italië geen rechtsmacht had over de reddingsoperatie, ondanks stellingen dat hier sprake was van ‘refoulement by proxy’. Weliswaar kunnen andere internationaalrechtelijke regels van toepassing zijn, maar het Hof kan zich daar niet over buigen. De klacht is daarom niet-ontvankelijk in het licht van art. 1 EVRM.

Klagers zijn zeventien bootvluchtelingen van Nigeriaanse en Ghanese afkomst. In 2017 ontving de reddingsdienst MRCC een noodsignaal van de rubberboot waarop zij zich bevonden. Volgens de regering bevond de boot zich in een maritieme search and rescue area (SAR) binnen de rechtsmacht van Libië. Om die reden werd de reddingsdienst van Libië (JRCC) gevraagd om de reddingsactie te coördineren. Het Nederlandse schip Sea Watch 3 was in de buurt en toonde zich bereid om als ‘on-scene commander’ op te treden, maar die taak werd toegewezen aan een Libisch schip dat ook in de nabijheid van de rubberboot was. Volgens klagers heeft het Libanese reddingsschip veel waterbeweging veroorzaakt, waardoor een aantal vluchtelingen te water raakten en overleden. Ook klagen zij dat de bemanning van het reddingsschip te weinig deed om de opvarenden van de boot te redden. De Sea Watch 3 heeft alsnog de nodige mensen gered, waaronder negen van de klagers, en ook het Libische schip heeft een aantal mensen aan boord genomen, waaronder de resterende acht klagers. De door het Libische schip geredde mensen zijn naar Libië overgebracht, waar zij in een vluchtelingenkamp zijn geplaatst en beweerdelijk zijn onderworpen aan mishandeling. De door de Sea Watch 3 geredde klagers zijn naar Italië gebracht.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat Italië verantwoordelijk moet worden gehouden voor de reddingsoperatie en de daaropvolgende gebeurtenissen, nu zich daar een praktijk heeft ontwikkeld van 'refoulement by proxy'. Door het Libische schip de opdracht te geven de operatie te coördineren zou doelbewust het risico zijn genomen van mishandeling en overlijden. Het Hof benadrukt dat de gebeurtenissen zich niet in Italiaanse territoriale wateren hebben afgespeeld, maar binnen een Libische SAR. Daardoor is het niet aan het Hof om hierover een oordeel te geven, maar valt de kwestie binnen de reikwijdte van de SAR Conventie.

Wel is de vraag of Italië in dit geval extraterritoriale rechtsmacht uitoefende. Het Hof is er daarbij niet van overtuigd dat er een duidelijke parallel is met andere gevallen van extraterritoriale rechtsmacht, zoals die bij het uitoefenen van controle over een bepaald grondgebied. Italië geeft Libië op basis van bilaterale overeenkomsten wel financiële en technische steun voor het beheersen van de migratiestromen. Die steun gaat tegelijkertijd niet zo ver dat moet worden gesproken van effectieve en beslissende invloed van Italië op het Libische maritieme gebied of de uitoefening van Libische bevoegdheden door Italiaanse overheden.

Hoogstens kan er in een geval als dit nog sprake zijn van het uitoefenen van controle door Italiaanse overheidsactoren over de klagers. In dit geval voer geen van de reddingsschepen echter onder Italiaanse vlag en het is duidelijk dat de Libische kapitein en bemanning autonoom hebben gehandeld. Gebleken is niet dat de MRCC controle had over wat er gebeurde op het schip. Het enkele feit dat de MRCC de reddingsoperatie heeft geïnitieerd is ook niet voldoende om klagers binnen Italiaanse rechtsmacht te brengen. Zou het Hof daar anders over oordelen, dan zou dat staten ook kunnen ontmoedigen om reddingsoperaties te starten, omdat zij dan meteen ook volle verantwoordelijkheid zouden hebben over de opvarenden, zelfs als deze opvarenden geen enkele jurisdictionele link hebben met het opdrachtgevende land.

Het Hof merkt wel op dat deze beperking van jurisdictie en de ondervonden problemen met migratiestromen nog niet betekent dat het gaat om een rechteloos onderwerp. Staten zijn wel degelijk gebonden aan hun EVRM-verplichtingen en op situaties als deze hebben ook andere internationaalrechtelijke verplichtingen betrekking, zoals die over het redden van mensen op zee en de bescherming van vluchtelingen. Het is echter niet aan het Hof om over dergelijke internationale regels te oordelen en te onderzoeken of aan de verplichtingen onder andere internationale afspraken dan het EVRM is voldaan.

Nu de kwestie niet binnen de rechtsmacht van de Italiaanse staat valt, is de zaak niet-ontvankelijk.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 25-05-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0525DECoo2166o18

Zaaknummer: 21660/18

Wetsartikelen: EVRM art. 1

RECHTSPRAAK

Sahiner t. Oostenrijk, EHRM 3 juni 2025, nr. 21669/21

Klaagster heeft bij haar geboorte de naam 'Özlem' gekregen, maar na de scheiding van haar ouders heeft zij altijd de naam Lemilia gedragen. Ze hecht hier veel waarde aan en wilde dit formaliseren via een voornamswijziging, maar dit werd geweigerd omdat het gaat om een ongebruikelijke naam. Het EHRM voert een fair-balancetoets uit, waarbij het het belang bij naamswijziging voor klaagster afweegt tegen het algemeen belang van zorgvuldige naamsregistratie. Gelet op de ruime margin of appreciation en het inderdaad unieke en ongebruikelijke karakter van de naam, heeft de staat zijn positieve verplichtingen onder art. 8 EVRM niet geschonden.

Klaagster heeft bij haar geboorte op aandringen van haar vader de naam 'Özlem' gekregen, terwijl haar moeder haar liever 'Lemilia' wilde noemen. Na de scheiding van haar ouders is klaagster door haar moeder opgevoed, die haar altijd 'Lemilia' heeft genoemd. Ook haar vrienden en collega's noemen haar bij deze naam. In 2019 heeft klaagster verzocht om een formele wijziging van haar voornaam naar Lemilia. Het bevoegde bestuursorgaan weigerde de naamswijziging omdat de naam Lemilia niet in de Oostenrijkse registers van voornamen voorkwam en daarmee niet voldeed aan de verplichting om een 'gebruikelijke' voornaam te kiezen. Procedures hierover leidden niet tot een andere uitkomst.

Voor het EHRM heeft klaagster gesteld dat de weigering om haar voornaam te wijzigen in strijd komt met art. 8 EVRM. Het Hof roept in herinnering dat in dit soort kwesties vooral de vraag is of er een positieve verplichting voor de staat is om de naam te wijzigen. Daarbij geldt dat een naam belangrijk is voor iemands identiteit, maar dat er ook goede redenen kunnen zijn om terughoudend met naamswijzigingen om te gaan. Staten komt daarbij een ruime margin of appreciation toe, ook vanwege het ontbreken van een common ground over de voorwaarden waaronder naamswijziging kan worden toegelaten. Om te bepalen of in een geval als dit een positieve verplichting bestaat, moet worden vastgesteld of een 'fair balance' is gevonden tussen de betrokken belangen. Enerzijds is dat het belang van klaagster om de door

haar gewenste naam te mogen dragen, anderzijds het algemene belang van het reguleren van de registratie van voornamen. In dit geval is bovendien als reden gegeven dat het ging om een ongewone voornaam, niet alleen in Oostenrijk, maar ook in andere landen en talen. Deze laatste overweging acht het Hof aanvaardbaar gelet op de ruime margin of appreciation. Bovendien is voldoende gebleken dat het inderdaad ging om een nieuwe, niet eerder geregistreerde naam. Van belang acht het verder dat klaagster de roepnaam Lemilia gewoon kon gebruiken. Dat klaagster af wilde van de voornaam die haar vader had gekozen acht het Hof begrijpelijk, maar dat had ook gekund door een gebruikelijker voornaam te kiezen. Alles afwegend komt het Hof tot de conclusie dat Oostenrijk geen positieve verplichting heeft geschonden door de voornaam niet te erkennen, zodat art. 8 EVRM niet is geschonden.

Klaagster heeft daarnaast beroep gedaan op art. 14 EVRM omdat de voornaam wel erkend zou zijn bij mensen die buiten Oostenrijk zijn geboren en de naam bij hun geboorte hebben gekregen. Het Hof overweegt dat dergelijke personen zich niet in een vergelijkbare positie bevinden doordat naturalisatie en naamsverandering worden gedekt door twee verschillende regelcomplexen. Deze klacht is dan ook kennelijk ongegrond.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 03-06-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0603JUD002166921

Zaaknummer: 21669/21

Wetsartikelen: EVRM art. 8 en EVRM art. 14

RECHTSPRAAK

Spivak t. Oekraïne, EHRM 5 juni 2025, nr. 21180/15

Spivak werd in 2011 in verwarde toestand aangehouden op verdenking van poging tot moord op een kennis. Hij werd daarop gedwongen opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis, waar hij bijna twee jaar vast heeft gezeten. Het Hof overweegt dat de nationale rechter al heeft vastgesteld dat de gedwongen opname gedurende een bepaalde periode onrechtmatig was. Art. 5 lid 1 EVRM is daarom geschonden. Ook lid 4 van art. 5 EVRM is geschonden, omdat er geen goed rechterlijk toezicht mogelijk was. Tot slot zijn art. 3 en 13 EVRM geschonden doordat klager gedwongen medicatie is toegediend, zonder mogelijkheid om daartegen op te komen.

In 2011 werd klager aangehouden in de woning van een kennis. Hij was zwaar onder invloed van alcohol en verward; hij zat onder het bloed en had verschillende verwoningen. Het vermoeden was dat hij had geprobeerd de kennis te vermoorden. Gelet op de omstandigheden besloot de politie dat een psychiatrisch onderzoek was aangewezen. Uit het rapport bleek dat klager weliswaar niet aan een stoornis leed, maar dat gedwongen opname in een psychiatrisch ziekenhuis wel was aangewezen. De rechter oordeelde dat hij zich schuldig had gemaakt aan poging tot moord, maar hij werd ontslagen van rechtsvervolging omdat hij ontoerekeningsvatbaar was geweest. Klager werd in december 2012 opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis en heeft daar tot eind oktober 2014 verbleven. Hij heeft over de rechtmatigheid daarvan geprocedeerd en heeft daarbij een kleine schadevergoeding ontvangen.

Voor het EHRM heeft klager allereerst gesteld dat zijn gedwongen en langdurige opname in het psychiatrisch ziekenhuis in strijd kwam met art. 5 lid 1 en lid 4 EVRM. Het Hof oordeelt dat klager nog steeds slachtoffer is van een mogelijke schending, nu het toegekende compensatiebedrag significant lager was dan wat het Hof hem zou hebben toegekend. Duidelijk is uit de nationale beoordeling wel dat de gedwongen opname in ieder geval een deel van de tijd in strijd was met nationaal recht, zodat art. 5 lid 1 EVRM is geschonden. De

herbeoordelingen van de noodzaak van de gedwongen opname waren verder niet grondig en in de procedure ontbraken de nodige waarborgen. Daardoor is ook art. 5 lid 4 EVRM geschonden.

Tijdens de gedwongen opname zijn klager volgens hemzelf gedwongen medicijnen toegediend zonder dat daarvoor een medische noodzaak bestond. In dit geval had klager geen rechtsmiddel ter beschikking om op te komen tegen de voorgeschreven behandeling of om te verzoeken om een second opinion. Dit laat zien dat het wettelijk kader op dit punt in Oekraïne tekortschiet. De gedwongen medicatie komt dan ook in strijd met art. 3 EVRM. Hetzelfde geldt meer in het algemeen voor de omstandigheden waarin klager was opgenomen, en waarvan ook de Ombudspersoon in 2014 al heeft geoordeeld dat ze in strijd waren met de menselijke waardigheid. Nu klager geen mogelijkheid had om hiertegen op nationaal niveau effectief op te komen, is ook art. 13 EVRM geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 05-06-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0605JUD002118015

Zaaknummer: 21180/15

Wetsartikelen: EVRM art. 3, EVRM art. 5 lid 1, EVRM art. 5 lid 4 en EVRM art. 13

RECHTSPRAAK

Straisteanu t. Moldavië, EHRM 5 juni 2025, nr. 9989/20

Een advocate die de belangen behartigt van een Pride-organisator in Chişinău is verschillende keren agressief bejegend door haar buurman. Zij heeft daarvan video's gemaakt en die op Facebook geplaatst. De video's zijn overgenomen door de nationale media en hadden veel impact. De buurman heeft een klacht ingediend wegens privacyschending en is in het gelijk gesteld. Het EHRM oordeelt dat de nationale rechter daarbij ten onrechte geen aandacht heeft besteed aan het belang van de publicatie en de sterk homofobe aard van de getoonde agressie. Door te bevelen de video's te verwijderen is dan ook de uitingsvrijheid (art. 10 EVRM) geschonden.

Klaagster is een advocaat die de belangen vertegenwoordigt van een NGO die in 2017 betrokken was bij de organisatie van de Pride in Chişinău. Volgens haar heeft buurman T.P., eveneens een advocaat, haar op de gemeenschappelijke binnenplaats van haar kantoor en zijn huis agressief benaderd, beledigd en bedreigd vanwege deze activiteiten. Klaagster maakte hiervan vier video-opnames en diende een klacht in bij de politie. De vier opnames zijn niet openbaar gemaakt. Een dag later vond een soortgelijk incident plaats, waarbij klaagster de opname wel op haar Facebookpagina zette; deze werd ook door verschillende media verspreid. Soortgelijke incidenten deden zich daarna nog twee keer voor, waarbij klaagster de video's ook via Facebook verspreidde en deze door de media werden overgenomen.

In 2017 heeft T.P. klaagster gesommeerd om de video-opnamen van Facebook te verwijderen. Toen zij dit weigerde heeft T.P. een klacht tegen haar ingediend bij de Moldavische autoriteit persoonsgegevens. In 2018 oordeelde deze autoriteit dat de rechten van T.P. inderdaad waren geschonden en legde een bevel op om de video's te verwijderen. Klaagster heeft daar beroep tegen ingesteld, maar de rechter bevestigde het oordeel van de autoriteit persoonsgegevens. Parallel hieraan liep een strafrechtelijke procedure tegen klaagster, maar in die zaak werd vastgesteld dat de vrijheid van meningsuiting moest prevaleren.

Voor het EHRM heeft klagster gesteld dat het bevel in strijd is met de vrijheid van meningsuiting van art. 10 EVRM. Het Hof stelt voorop dat klagster bekend was als blogger en gelijk kon worden gesteld met een publieke waakhond. Daarnaast betroffen de video's een actueel onderwerp. Zij werden bovendien tijdens de prideweek verspreid, waardoor er heftige reacties volgden; de impact was dus groot en de uitingen bereikten een breed publiek. In de twee zaken die op nationaal niveau over de kwestie zijn gevoerd zijn tegengestelde uitkomsten bereikt en zijn ook andere redeneringen gevolgd. De bestuursrechters hebben geoordeeld dat de video's in wezen een burencollict betroffen en geen enkel algemeen belang dienden. Bovendien werd daarin gewezen op de negatieve gevolgen voor het privéleven van T.P. Daarbij is volgens het Hof geen deugdelijke afweging uitgevoerd tussen de privacybelangen van T.P. en de vrijheid van meningsuiting van klagster. In het bijzonder is geen rekening gehouden met het homofobe en gewelddadige karakter van de uitingen die T.P. in de video's deed, en evenmin met de context waarin deze uitingen werden gedaan. De boodschap van T.P. droeg een categorische boodschap uit van intolerantie en haat jegens een gehele groep, namelijk seksuele minderheden. Er zijn verder geen aanwijzingen dat zijn gedrag door klagster zijn uitgelokt. Het gaat dus om gratuite verbale agressie vanwege haar activiteiten en haar vermeende seksuele geaardheid. De bevinding dat het ging om een privéconflict is daarmee onvoldoende onderbouwd. Gelet op een en ander oordeelt het Hof dat art. 10 EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 05-06-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0605JUD000998920

Zaaknummer: 9989/20

Wetsartikelen: EVRM art. 10

RECHTSPRAAK

T.H. t. Tsjechië, EHRM 12 juni 2025, nr. 33037/22

T.H. identificeert zich als non-binair of intergender. Daarom wil hen ook geen geslachtsveranderende operatie ondergaan. Wel wil hen dat de geslachtsaanduiding in het geboorteregister wordt veranderd, liefst naar intergender, maar eventueel naar vrouw. Dat kan in Tsjechië echter alleen na een operatie en sterilisatie. Het Hof gaat niet in op de noodzaak van een ‘derde hokje’, maar herhaalt wel zijn eerdere rechtspraak dat het vereisen van een geslachtsverandering voor wijziging van de geslachtsregistratie in strijd is met art. 8 EVRM. Dat geldt tot het moment waarop de net aangenomen wetgeving in werking treedt waardoor wijziging zonder geslachtsverandering mogelijk is.

Klager identificeert zich als non-binair of intergender. Hen is geregistreerd als man en heeft een duidelijk mannelijke voornaam gekregen. Het toegekende geboortegeslacht heeft echter nooit gecorrespondeerd met de ervaren genderidentiteit. Hen heeft altijd geweigerd om een geslachtsveranderende operatie te ondergaan, al heeft hen wel hun voornaam gewijzigd. Het verzoek van klager om de geslachtsaanduiding en ‘mannelijke’ cijfercode op hun identiteitskaart te veranderen naar een neutrale is afgewezen, juist omdat geen sprake was van geslachtsverandering. Procedures hierover waren voor klager niet succesvol.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat de weigering om de geslachtsaanduiding en cijfercode aan te passen in strijd komen met het recht op respect voor het privéleven van art. 8 EVRM. Het Hof merkt op dat de klacht op nationaal niveau op verschillende manieren is gepresenteerd, waarbij ook naar voren is gebracht dat een wijziging van mannelijk naar vrouwelijk al aanvaardbaar zou zijn. Het Hof begrijpt de klacht dan ook zo dat die niet gaat over een verplichting voor de staat om een derde geslacht of non-binaire status te erkennen, maar alleen over de weigering om de geslachtsaanduiding te veranderen van mannelijk naar vrouwelijk. Naar Tsjechisch recht is dat alleen mogelijk als daadwerkelijk een

geslachtsveranderende operatie heeft plaatsgevonden waarbij de geslachtsorganen zijn aangepast. Het Hof ziet in dat daaraan legitieme overwegingen ten grondslag liggen van consistentie en betrouwbaarheid van bevolkingsregisters, net als rechtszekerheid en onvervreemdbaarheid van de burgerlijke staat. Het Hof wijst er echter ook op dat de identiteitsrechten van art. 8 EVRM niet volwaardig kunnen worden uitgeoefend als iemand voor de erkenning van een nieuw geslacht afstand moet doen van het door datzelfde recht erkende recht op fysieke integriteit. In dit verband wijst het Hof op de sterke consensus binnen internationale organen en de Raad van Europa over de onwenselijkheid van de eis van sterilisatie of onvruchtbaarheid als voorwaarde voor erkenning van een nieuw geslacht. In dit geval stelde de wettelijke regeling klager voor een onoplosbaar dilemma, terwijl aan de wetgeving als zodanig geen duidelijke belangenafweging ten grondslag lag. Wel wijst het Hof erop dat er nieuwe wetgeving in voorbereiding is waardoor de eis van een geslachtsveranderende operatie komt te vervallen, overigens zonder afstand te doen van het binaire onderscheid tussen mannen en vrouwen. Op dit moment is de wetgeving echter nog in strijd met art. 8 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 12-06-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0612JUD003303722

Zaaknummer: 33037/22

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Tallinna linn, HvJ EU 12 juni 2025, zaak C-219/24

In de stad Tallinn is tijdens de coronapandemie de verplichting opgelegd aan noodhulpdienstpersoneel om zich te laten vaccineren tegen Covid-19; deden zij dit niet, dan kon dat leiden tot opzegging van de arbeidsovereenkomst. De vraag is voorgelegd of zo'n verplichting zich verdraagt met de EU-regelgeving en art. 3 Hv. Het HvJ EU concludeert dat de Uniewetgever niet heeft willen bepalen onder welke voorwaarden de lidstaten mogen voorzien in zo'n vaccinatieverplichting. Dit betekent dat de kwestie buiten het toepassingsbereik van het Unierecht en daarmee ook buiten dat van het EU-Grondrechtenhandvest valt.

In verband met de coronapandemie heeft de stad Tallinn in 2021 de verplichting opgelegd aan noodhulpdienstpersoneel om zich te laten vaccineren tegen Covid-19 als voorwaarde voor het uitoefenen van hun werkzaamheden. Zij konden daarbij ofwel een vaccinatiebewijs overleggen, ofwel een bewijs van contra-indicaties voor deze vaccinatie. Als zij dit niet deden, kon dit leiden tot opzegging van de arbeidsovereenkomst. Dat gebeurde bij de verzoekers in het hoofdgeding, die hierover hebben geprocedeerd. In het hoofdgeding is daarbij onder meer de vraag opgekomen of een dergelijke vaccinatieverplichting in overeenstemming is met het door art. 3 Hv gewaarborgde recht op integriteit en het daarin vastgelegde vereiste van vrije en geïnformeerde toestemming van de betrokkene. Deze vragen heeft de nationale rechter aan het HvJ EU voorgelegd.

Het HvJ EU wijst erop dat richtlijnen 89/391 en 2000/54 een aantal verplichtingen aan de werkgever opleggen omtrent goed werkgeverschap. Daarbij gaat het om het treffen van de nodige maatregelen voor de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers. Het Hof stelt echter ook vast dat de Uniewetgever met deze richtlijnen niet heeft willen bepalen onder welke voorwaarden de lidstaten mogen voorzien in een

vaccinatieverplichting zoals in het geding is. Dit heeft ook gevolgen voor de toepasselijkheid van art. 3 lid 1 en 31 lid 1 Hv, in het licht van art. 51 lid 1 Hv. In dit geval valt de nationale regeling immers buiten het toepassingsgebied van het Handvest en kan de situatie dus ook niet worden beoordeeld in het licht van de Handvestbepalingen.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 12-06-2025

ECLI: ECLI:EU:C:2025:442

Zaaknummer: C-219/24

Rechters: D. Gratsias, E. Regan en B. Smulders

Wetsartikelen: Richtlijn 2000/54/EG, Richtlijn 89/391/EEG, artikel 3, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, artikel 31, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 51, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

RECHTSPRAAK

B.T. en B.K.CS. t. Hongarije, EHRM 10 juni 2025, nr. 4581/16

B.T. – van Roma-afkomst – is de moeder van B.K.CS. Na de geboorte van B.K.CS. werd hij in het ziekenhuis gehouden en in een pleeggezin geplaatst, omdat de autoriteiten vonden dat B.T. niet goed genoeg voor hem kon zorgen. Ook haar andere vijf kinderen stonden onder zorg van de kinderschermingsautoriteiten en zij rookte zwaar. Het Hof oordeelt dat een zo zware maatregel veel zorgvuldiger en steviger moet worden genomen en onderbouwd. Art. 8 EVRM is dan ook geschonden. Dat geldt niet voor art. 14 EVRM, nu niet is gebleken dat de beslissingen waren gemotiveerd door de Roma-afkomst van B.T. en haar zoon.

Eerste klagster is Roma. Tweede klager is haar zoon; hij wordt door zijn ouders als Roma beschouwd. In 2010 zijn alle vijf kinderen van eerste klagster onder de hoede van de kinderscherming gekomen, omdat ze niet naar school gingen en de twee jongste kinderen ook niet de noodzakelijke medische zorg hadden gekregen. Zij zijn tijdelijk in verschillende instellingen voor kinderzorg en uiteindelijk in pleeggezinnen opgenomen. In 2013 werd eerste klagster ongepland zwanger. Op hetzelfde moment bleek dat haar leefsituatie was verbeterd en dat de kinderen mogelijk weer bij haar kon worden teruggeplaatst, maar vanwege de zwangerschap werd uiteindelijk daartegen besloten. In 2014 werd zonder medeweten van eerste klagster besloten dat haar baby – tweede klager – na de geboorte in het ziekenhuis zou moeten blijven, nu alle kinderen van klagster in pleeggezinnen verbleven, eerste klagster zwaar rookte en een ‘onverantwoordelijke leefstijl’ had en de vader van de kinderen niet samenwoonde met de moeder. Eerste klagster werd niet geïnformeerd over deze beslissing. Na zijn geboorte mocht tweede klager niet met zijn moeder mee naar huis gaan; in plaats daarvan werd hij meteen in een pleeggezin geplaatst. Eerste klagster heeft hierover geprocedeerd, maar zonder voor haar gunstig resultaat.

Het EHRM stelt voorop dat eerste klagster ook procedeert uit naam van haar zoon, tweede klager. Het Hof acht dat aanvaardbaar. De klacht betreft de scheiding van eerste en tweede

klagers meteen na de geboorte van tweede klager. Dit acht het Hof een extreem strenge beslissing, waarvoor buitengewoon dwingende redenen moeten bestaan. In dit geval is aangevoerd dat klaagster zwaar rookte, dat ze haar andere kinderen niet goed verzorgde en dat ze een aantal antenatale check-ups niet had laten uitvoeren. Het Hof is bereid om aan te nemen dat dit 'relevante' redenen zijn voor de scheiding, maar onderzoekt vervolgens of ze ook 'voldoende' waren. Daarbij moet het zich terughoudend tonen gelet op het feit dat de nationale autoriteiten zich in beginsel in een betere positie bevinden dan het Hof om een oordeel te geven over de situatie. Hier merkt het niettemin op dat de autoriteiten veel steken hebben laten vallen. Er is geen onderzoek gedaan naar eventuele minder verstrekkende maatregelen, de houding van klaagster ten opzichte van tweede klager tijdens de zwangerschap is niet gemonitord, er is haar onvoldoende begeleiding en hulp geboden en er is geen onafhankelijke beoordeling uitgevoerd van de algehele thuissituatie en de verbeteringen daarin. Weliswaar onderkent het Hof dat een situatie als deze complex is en dat het belang van het kind voorop moet staan, maar het benadrukt ook dat altijd een deugdelijke belangenafweging moet worden uitgevoerd tussen dat belang en dat van de biologische ouders. Ook overweegt het dat in dit geval uiterst onzorgvuldig is gehandeld door klaagster niet te informeren over het besluit om haar zoon in het ziekenhuis te houden en bij haar weg te halen, en over de redenen daarvoor. Dit betekent dat art. 8 EVRM is geschonden.

Klagers hebben ook nog gesteld dat het optreden van de autoriteiten in strijd is met art. 3 en 8 jo. 14 EVRM, nu sprake is van indirecte discriminatie op grond van hun Roma-afkomst. Het Hof herinnert eraan dat in dit soort gevallen *prima facie* bewijs moet worden geleverd van een disproportionele achterstelling van een bepaalde groep. Roma zijn door hun turbulente geschiedenis een benadeelde en kwetsbare minderheid geworden waaraan bijzondere zorg moet worden besteed. In dit geval is echter geen van de beslissingen omtrent de kinderen van klaagster ooit gebaseerd op hun Roma-afkomst en de suggestie is ook nooit gewekt dat deze beslissingen uit bias of vooroordelen jegens Roma zouden voortkomen. Weliswaar hebben klagers gewezen op rapporten waaruit blijkt dat Romakinderen een oververtegenwoordigde groep zijn in de kinderopvang in Hongarije, maar het Hof acht dat in dit geval niet bepalend. Het Hof is er dan ook niet van overtuigd dat sprake was van een georganiseerd beleid of van intentioneel raciaal gemotiveerd handelen. De klacht over art. 14 is dan ook kennelijk ongegrond.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 10-06-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD000458116

Zaaknummer: 4581/16

Wetsartikelen: EVRM art. 8 en EVRM art. 14

ANNOTATIE

Van Slooten t. Nederland (EHRM, 45644/18) – Over Nederlandse (snelle) gezagsbeëindiging, een wantrouwende moeder en de belangen van het kind***M.R. Bruning***

1. Na bijna 25 jaar heeft het EHRM weer over een Nederlandse kinderbeschermingszaak beslist. De EHRM-uitspraak inzake *Venema t. Nederland* van 17 december 2002, die overigens nog steeds actueel is,[1] ging over een spoeduisplaatsing van een drie maanden oud meisje dat door haar ouders naar de spoedeisende hulp was gebracht in verband met hartproblemen en in het ziekenhuis werd opgenomen.[2] De spoeduisplaatsing werd samen met een spoedmaatregel van ondertoezichtstelling (OTS) uitgesproken in verband met vermoedens van kindermishandeling door falsificatie ('Münchhausen by proxy') en de ouders werden pas zes dagen later gehoord door de kinderrechter. Het EHRM besliste dat sprake was van een schending van art. 8 EVRM omdat de ouders op geen enkele manier betrokken waren bij de spoedbeslissingen om hun jonge kind van de ouders te scheiden, terwijl het meisje in het ziekenhuis veilig was. Daarna bleef het op dit gebied voor Nederland vanuit Straatsburg lang stil, terwijl het EHRM zeer regelmatig uitspraken in kinderbeschermingszaken doet die veelal gaan over het relatief snel kiezen voor een nieuwe toekomst voor een pleegkind dat uit huis was geplaatst.[3]

2. Op 15 april 2025 besliste het EHRM in de zaak *Van Slooten t. Nederland* opnieuw over een Nederlandse kinderbeschermingszaak en oordeelde dat sprake was van een schending van art. 8 EVRM. De gezagsbeëindiging van een moeder van een jong uit huis geplaatst meisje was volgens het Hof een ongerechtvaardigde inbreuk op het recht op respect voor gezinsleven (art. 8 EVRM). Het Hof besliste op materiële gronden dat de herenigingsdoelstelling voor uit huis geplaatste kinderen in deze zaak te snel uit het oog is verloren en dat de belangenafweging in deze zaak onzorgvuldig is verricht. De uitspraak weerspiegelt de al langer bestaande zorgen over het huidige Nederlandse jeugdbeschermingsstelsel en de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en bevestigt dat de rechtsgrond voor de maatregel van gezagsbeëindiging een genuanceerdere rechterlijke interpretatie behoeft dan zoals deze in de eerste jaren na inwerkingtreding van de Wet herziening kinderbeschermingsmaatregelen

werd toegepast. Ondertussen is eind 2024 een concept-wetsvoorstel gepresenteerd dat hieraan tegemoetkomt. Hieronder zal ik, nadat ik ben ingegaan op de feiten van de zaak en de overwegingen van het EHRM, deze ontwikkelingen nader uitwerken.

3. Om de context van deze zaak te kunnen duiden, is het echter relevant om eerst kort in te gaan op de huidige wetgeving en recente ontwikkelingen in Nederland. In 2015 werd de Wet herziening kinderbeschermingsmaatregelen ingevoerd, waarin meer nadruk op de belangen van minderjarigen werd gelegd bij beslissingen over het opvoedperspectief van uit huis geplaatste kinderen. Met de herziene wet werd beoogd om de beschermingsbehoefte van het kind bepalend te laten zijn bij de keuze van een kinderbeschermingsmaatregel. De rechtsgronden voor de maatregelen van OTS en gezagsbeëindiging werden aangepast om duidelijk te maken dat bij conflicterende belangen voorrang moet worden gegeven aan de belangen van de minderjarige. Voor kinderen die uit huis waren geplaatst, moest sneller de knoop over hun opvoedperspectief door worden gehakt om hen zodoende hierover sneller duidelijkheid te kunnen geven. Een maatregel van gezagsbeëindiging werd mogelijk in situaties waarin ‘de verwachting niet gerechtvaardigd is dat de ouder binnen een voor het kind aanvaardbaar te achten termijn de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding kan dragen’. Met de term ‘aanvaardbare termijn’ wordt bedoeld op de periode van onzekerheid die een kind kan overbruggen zonder ernstige schade op te lopen voor zijn ontwikkeling.[4] Bij de concrete invulling van de ‘aanvaardbare termijn’ voor een specifiek kind speelt de leeftijd van het kind een belangrijke rol. Voor de vraag of een gezagsbeëindiging aangewezen is als een minderjarige in een pleeggezin is geplaatst, is in de MvT bij de herziene wet genoemd: *“wanneer een kind in een pleeggezin is geplaatst, moet het zich daar volledig en harmonieus kunnen ontwikkelen. Met het oog hierop, in het bijzonder wanneer het kind op zeer jeugdige leeftijd in een perspectiefbiedend pleeggezin wordt geplaatst, dient duidelijkheid te bestaan over het opvoedings- en ontwikkelingsperspectief”*. [5] In de professionele Richtlijn Uithuisplaatsing was deze ‘aanvaardbare termijn’ nader uitgewerkt, namelijk een half jaar voor kinderen tot 5 jaar en een jaar voor kinderen vanaf 5 jaar.

4. In de uitvoeringspraktijk bleek na de invoering van deze nieuwe rechtsgrond dat een korte termijn voor jonge kinderen die op een nieuwe stabiele opvoedplek verblijven een knelpunt oplevert. Dat kwam vooral door de uitvoeringspraktijk met lange wachtlijsten voor jeugdhulp en grote tekorten in het jeugdhulpaanbod om de thuissituatie te verbeteren.[6] Als er binnen een korte termijn geen passende vormen van jeugdhulp konden worden ingezet om te werken aan terugplaatsing, was het onduidelijk of dan toch kon worden overgegaan tot gezagsbeëindiging na een lichtere maatregel van OTS met uithuisplaatsing. In de eindevaluatie van de Wet herziening kinderbeschermingsmaatregelen uit 2022 werd duidelijk dat bij de toepassing van de rechtsgrond voor gezagsbeëindiging een verschuiving heeft

plaatsgevonden. Bij de invoering van de wet in 2015 betekende het verstrijken van de aanvaardbare termijn doorgaans dat de kinderrechtster het gezag beëindigde. In de loop der jaren is echter steeds meer terughoudendheid zichtbaar geworden in situaties waarin onvoldoende hulp op gang is gekomen of andere factoren maken dat een gezagsbeëindiging als disproportioneel wordt gezien, ook vanwege de emotionele betekenis van het behoud van juridisch gezag voor ouders.[7] In sommige gevallen wijzen rechters een verzoek tot gezagsbeëindiging af op grond van art. 8 EVRM, hoewel aan de rechtsgrond voor gezagsbeëindiging is voldaan. Zij gebruiken dan de discretionaire bevoegdheid binnen de rechtsgrond (de rechter 'kan' de maatregel opleggen).[8] De rechtsgrond voor gezagsbeëindiging wordt in de praktijk dus niet altijd meer toegepast zoals dit oorspronkelijk bedoeld was. De oorzaak hiervan is dat de rechtsgrond niet aansluit op veelvoorkomende situaties waarin er te weinig hulp voor gezinsversterking en terugplaatsing is ingezet of er voor kinderen nog geen stabiele plek is om te wonen. Inmiddels is in 2023 ook de professionele Richtlijn Uithuisplaatsing aangepast en zijn de vaste korte termijnen als concretisering van de 'aanvaardbare termijn' geschrapt. Ook de naam van de Richtlijn is aangepast naar 'Uithuisplaatsing en terugplaatsing' vanwege het grotere accent op terugplaatsing en meer focus op het zo thuis mogelijk opgroeien.[9]

5. Daarbij zijn gedwongen uithuisplaatsingen van minderjarigen in Nederland vanuit de maatschappij al een aantal jaren aan veel kritiek onderhevig. Deels aangezwengeld door de Toeslagenaffaire, waarbij bleek dat gedupeerde ouders regelmatig te maken hadden gekregen met een uithuisplaatsing van hun kind(eren) in vrijwillig of gedwongen kader,[10] werd in de media wel gesproken over 'staatsontvoeringen'. Ook werden zorgen geuit over de inspanningen die door jeugdbeschermers bij de uitvoering van een uithuisplaatsing werden verricht om kinderen weer te herenigen met hun ouders of verzorgers.[11] Niet alleen in Nederland, maar ook in andere Europese landen was er discussie over de vraag wanneer en hoe snel de overheid mag ingrijpen in het gezinsleven ter bescherming van kinderen, en hoe snel de knoop mag worden doorgemaakt richting gezagsbeëindiging (en in sommige landen zelfs adoptie) om het recht op continuïteit en stabiliteit voor uit huis geplaatste kinderen te waarborgen.[12] Er wordt verschillend gedacht over de vraag of adoptie zonder instemming van de ouder als kindbeschermingsmaatregel het beste is voor een uit huis geplaatst kind. Dit hangt mede af van het land en het type kindbeschermingsstelsel, dat sterk kan verschillen.[13]

6. Terug naar de feiten van de zaak. In deze zaak ging het om een pasgeboren baby-meisje van een 24-jarige moeder die te maken had met fysiek en emotioneel geweld door haar partner. Er waren zorgen en meldingen gedaan bij Veilig Thuis en de moeder verbleef op verschillende opvangplekken. Ondanks andere afspraken met professionals vanuit de vrijwillige jeugdhulp

bleef zij toch haar partner – de vader van het kind die het kind erkend had – zien, wat tot nieuwe geweldsincidenten leidde waar het jonge kind getuige van was. De moeder had psychische problemen, werkte niet mee aan de afspraken die de opvanglocatie met haar maakte en stond niet open voor hulp, terwijl zij regelmatig van verblijfplaats wisselde. Het wijkteam verzocht vervolgens de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) om onderzoek te doen naar een maatregel van OTS. Ondertussen werd de gecertificeerde instelling (GI) die in opdracht van de rechter jeugdbeschermingsmaatregelen uitvoert tijdelijk ingezet om moeder en kind te ondersteunen; het lijkt alsof dit een zogenaamd ‘drang-traject’ is geweest. Dit alles leidde in oktober 2015 tot een maatregel van OTS, waarbij de RvdK en de kinderrechter het noodzakelijk vonden dat de moeder met haar jonge dochter naar een moeder-kindcentrum ging zodat zij kon worden geobserveerd en haar pedagogische vaardigheden konden worden beoordeeld. De moeder wilde niet naar het moeder-kindcentrum gaan.

7. Enkele dagen na het uitspreken van de OTS vertrok de moeder uit de crisisopvang waar ze verbleef en verzocht de GI een spoeduisplaatsing voor het jonge kind. De kinderrechter wees het verzoek toe en het eenjarige meisje werd in een pleeggezin geplaatst met een keer per week begeleide omgang met moeder. De GI bleef proberen om de moeder te overtuigen van een verblijf in een specifiek moeder-kindcentrum, maar de moeder bleef medewerking weigeren. Dit leidde al vier maanden na de start van de OTS en uithuisplaatsing tot de beslissing van de GI dat het opvoedperspectief van het meisje niet meer bij moeder lag (een zogenaamd ‘perspectiefbesluit’ van de GI) met een beperking van de omgang tot een keer per twee weken. Moeder kreeg vervolgens, na het instellen van hoger beroep, de kans om een eigen alternatief plan te maken. Zij diende dat in, maar het Hof en de RvdK oordeelden dat dit plan onvoldoende was voor de ontwikkeling van haar dochter, ook omdat de moeder in geen enkel opzicht wilde meewerken aan een beoordeling van haar pedagogische vaardigheden.

8. Een jaar na de spoeduisplaatsing verzocht de GI de RvdK om een onderzoek uit te voeren naar gezagsbeëindiging van moeder. Zo’n anderhalf jaar na de eerste OTS werd na het uitvoeren van dit onderzoek door de RvdK aan de rechter een verzoek tot gezagsbeëindiging gedaan, aangezien de ‘voor de persoon en de ontwikkeling van het kind aanvaardbaar te achten termijn waarbinnen de moeder de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding in staat is te dragen’ (art. 1:266 lid 1 BW) was verstreken. Het jonge meisje woonde vanaf de spoeduisplaatsing bij hetzelfde pleeggezin en het ging goed met haar. Omgang met de moeder was inmiddels beperkt tot een keer per maand. De moeder verweerde zich tegen dit verzoek en verzocht ook om een onafhankelijke contra-expertise. Op grond van art. 810a lid 2 Rv kan een ouder in een procedure over een maatregel van OTS of een gezagsbeëindiging om een onafhankelijke deskundige verzoeken als deze het niet eens is met een deskundigenrapport van de RvdK of de GI. De rechter benoemt een deskundige als dat

mede tot de beslissing van de zaak kan leiden en het belang van het kind zich daartegen niet verzet. Het verzoek tot gezagsbeëindiging werd in juni 2017 door de rechtbank toegewezen en het ouderlijk gezag van moeder werd beëindigd. Het verzoek om contra-expertise werd afgewezen omdat dit niet in het belang van het kind zou zijn. De gezagsbeëindiging zou volgens de rechtbank duidelijkheid bieden over het opvoedperspectief van het meisje en overeenkomen met het doel van de wet. De moeder ging in hoger beroep maar het Gerechtshof hield de beslissing van de rechtbank in stand en wees ook het verzoek om contra-expertise af. De moeder heeft vervolgens onderzocht of een cassatieklacht bij de Hoge Raad kans van slagen maakte, maar dit werd haar door een advocaat afgeraden. Zij besloot toen een klacht bij het EHRM in te dienen. Uit de EHRM-uitspraak blijkt verder dat de moeder een tweede kind heeft gekregen voor wie zij zonder enige bemoeienis van jeugdzorgmedewerkers zelf zorgt.

9. Het EHRM oordeelde dat sprake was van een schending van art. 8 EVRM: de GI, RvdK en de rechters hebben de hereniging van moeder en kind als het ultieme doel van een kinderbeschermingsmaatregel vanaf een heel vroeg moment na de uithuisplaatsing opgegeven. Zij hebben dat gedaan zonder zorgvuldig onderzoek te doen naar de pedagogische vaardigheden van moeder en zonder duidelijk te maken waarom het doel van terugplaatsing niet langer in het belang van het kind was. Daarmee is volgens het Hof onvoldoende gewicht toegekend aan de bescherming van het gezinsleven van moeder en kind. Het EHRM gaat niet in op de klacht over een vermeende schending van art. 6 EVRM vanwege het gebrek aan onafhankelijk deskundigenonderzoek naar de opvoedcapaciteiten van de moeder, aangezien de hoofdvraag in deze zaak al onder art. 8 EVRM is beoordeeld en het een aparte beoordeling van deze klacht niet nodig acht.

10. De uitspraak is niet opmerkelijk in het licht van eerdere kinderbeschermingszaken die voor het EHRM dienden, integendeel. De vaste lijn in de jurisprudentie, die de Grote Kamer ook in de zaak *Strand Lobben* heeft onderstreept,[14] wordt duidelijk aangehouden, met als kernelementen: (1) bij uithuisplaatsing staat gezinshereniging voorop; (2) de band van een kind met de ouders moet behouden blijven tenzij sprake is van uitzonderlijke omstandigheden die maken dat deze band moet worden doorbroken (*“family ties may only be severed in very exceptional circumstances and everything must be done to preserve personal relations, and, if and when appropriate, to “rebuild” the family”*, par. 68); (2) tijdelijke kinderbeschermingsmaatregelen zijn bedoeld om ouders en kind te herenigen en daarbij hoort een positieve verplichting om zo snel mogelijk na een uithuisplaatsing te werken aan dit doel, onder meer door regelmatige omgang tussen kind en ouder(s) (par. 68-69). Zoals het EHRM op 22 december 2020 in de zaak *M.L. t. Noorwegen* al heeft vastgesteld,[15] noemt het Hof ook in deze uitspraak expliciet dat, hoewel door klaagster enkel over de beslissing tot

gezagsbeëindiging is geklaagd, bij de beoordeling hiervan alle voorafgaande beslissingen die tot de gezagsbeëindiging hebben geleid, moeten worden meegenomen. Dat houdt concreet in dat het Hof de gang van zaken en de beslissingen vanaf de start van de spoeduituithuisplaatsing van het jonge meisje heeft beoordeeld.

11. De uitspraak maakt expliciet dat de uitgangspunten van het EHRM die in de eerdere vele zaken tegen Noorwegen over langdurige uithuisplaatsingen die uitmondten in een adoptie zonder instemming van de ouder(s) werden benoemd, ook gelden voor Nederland, dat geen adoptie als kindbeschermingsmaatregel kent, maar gezagsbeëindiging als meest vergaande maatregel toepast. Dat betekent, zoals ik ook in een eerdere noot voor *EHRC-Updates* benadrukte,[16] dat bij een eerste uithuisplaatsing van een jong kind moet worden gewerkt aan intensieve begeleiding in de thuissituatie om de kans op terugkeer van het kind zo groot mogelijk te maken. Daarbij moet de koers niet te snel worden ingezet richting een nieuwe stabiele opvoedplek voor het kind, maar juist richting een versterking van de band van het kind met de eigen ouders met als doel het serieus verkennen van de mogelijkheden tot terugplaatsing, waarbij regelmatig contact essentieel is.[17] Het EHRM benadrukt dat de positieve verplichting om aan hereniging te werken zo snel mogelijk moet starten en “*will begin to weigh on the competent authorities with progressively increasing force as from the commencement of the period of care*” (par. 69). Interessant is dat het Hof de strenge toets voor het doorbreken van de banden tussen ouders en kind, namelijk alleen “*in very exceptional circumstances*”, in deze uitspraak niet meer enkel toepast voor adoptie als ultieme kindbeschermingsmaatregel, waarmee alle *juridische* banden worden doorbroken. Het onderstreept de betekenis ervan juist ook voor het doorbreken van familiebanden in ruimere zin, bijvoorbeeld via een gezagsbeëindiging. Daarmee lijkt het Hof nog wat meer op te schuiven in de richting van een kindbeschermingsstelsel waarin zo licht mogelijk wordt ingegrepen in het gezinsleven en de familiebanden tussen ouders en kind zoveel mogelijk intact blijven. Dat lijkt mijn conclusie in de noot bij *M.L. t. Noorwegen* te bevestigen dat het Hof een voorkeur heeft voor een kindbeschermingsstelsel waarin gezinshereniging en een behoud van familiebanden voorop staan, ondanks het feit dat het Hof telkens benadrukt, ook in deze uitspraak, dat kindbeschermingsstelsels en -beslissingen per verdragsstaat verschillen en dat het Hof slechts toetst of een verdragsstaat binnen zijn eigen beoordelingsruimte de belangen van het kind zorgvuldig heeft getoetst.[18]

12. Het EHRM legt een materiële toets aan en beoordeelt de kernvraag of sprake was van een zorgvuldige belangenafweging. Daarbij geeft het Hof aan dat de nationale autoriteiten het belang van het kind op een stabiele opvoedplek bij de pleegouders vanwege haar kwetsbaarheid zwaarder vonden wegen dan het belang van terugplaatsing van het kind en gezinshereniging. Volgens het EHRM lijkt het erop dat de nationale autoriteiten de belangen

van het jonge meisje zo inkleurden dat de zaak alleen ging over de stabiele opvoedplek bij de pleegouders, zonder dat rekening werd gehouden met het belang van behoud van familiebanden tussen moeder en dochter. Ook in eerdere zaken die voor het EHRM speelden, werd de kwetsbaarheid van een jong kind door nationale autoriteiten aangevoerd als reden om te kiezen voor stabiliteit en duurzaamheid van de nieuwe opvoedplek. Het Hof heeft telkens een strenge toets gehanteerd waarbij een dergelijke kwetsbaarheid ook daadwerkelijk invulling moest worden gegeven en inzichtelijk moest worden gemaakt.[19] Het louter noemen van 'kwetsbaarheid' is niet voldoende, en ook in deze zaak was het Hof niet overtuigd van dit argument, dat haast als lege huls werd ingezet, want wat deze kwetsbaarheid nu precies inhield, is niet duidelijk geworden.

13. Het pleidooi van de Nederlandse autoriteiten dat het in het belang van het jonge meisje was om haar recht op continuïteit en stabiliteit in de opvoeding te garanderen en daarom de pleeggezinplaatsing duurzaam te bestendigen met een gezagsbeëindiging, komt voort uit de bedoeling van de Nederlandse wetgever. Zoals hierboven werd beschreven, werd in 2015 de wet gewijzigd om de belangen van het kind dat langdurig uit huis geplaatst is en in onzekerheid is over het opvoedperspectief meer voorop te stellen. Dit gebeurde door aanpassing van de rechtsgronden om zo sneller vanuit een OTS met een machtiging uithuisplaatsing over te kunnen gaan tot een gezagsbeëindiging. De huidige rechtsgronden voor de OTS en de gezagsbeëindiging weerspiegelen dat uitgangspunt. Zoals hierboven ook duidelijk werd, moest aan de 'aanvaardbare termijn' een concrete invulling worden gegeven, afhankelijk van het specifieke kind dat uit huis geplaatst werd. Als uitgangspunt werd gehanteerd dat voor jonge kinderen al binnen een half jaar tot een definitieve beslissing over de opvoedplek van het kind moest worden overgegaan. Het is vanuit dit perspectief dus niet zo vreemd dat in deze zaak, die speelde in de eerste jaren na de wetsherziening van 2015, al zo snel tot een gezagsbeëindiging werd besloten.

14. Deze beslissing hing direct samen met de snelle aanname dat de moeder onvoldoende in staat was om de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding van het meisje te dragen. Dit werd onderbouwd met de weigering van de moeder om met haar dochtertje in een moeder-kindcentrum te worden opgenomen om daar haar opvoedcapaciteiten te kunnen beoordelen. De moeder kreeg de kans om zelf met een plan te komen zodat haar opvoedcapaciteiten kunnen worden beoordeeld, maar dit plan werd door de RvdK en het Gerechtshof onvoldoende bevonden. Het valt verder op dat de RvdK de aanname dat moeder daarom de belangen van het kind onvoldoende voor ogen had, vanaf het eerste verzoekschrift aan de rechter steeds heeft vastgehouden, en dat deze in elke daaropvolgende procedure leidend bleef. In de vele procedures die volgden werd geen nieuwe informatie of nieuw onderzoek aangeleverd over de opvoedkwaliteiten van de moeder. Dat is opmerkelijk omdat,

zoals het EHRM benoemt, ook in het Raadsrapport waarop de spoeduisplaatsing was gebaseerd, is aangegeven dat de fysieke ontwikkeling van het meisje goed was, dat ze gezond overkwam en er goed voor haar werd gezorgd en dat de moeder liefdevol met haar omging; er was met andere woorden een liefdevolle band tussen moeder en kind. Het Hof geeft aan dat in deze zaak alle praktische pogingen om te werken aan hereniging van moeder en dochter al vier maanden na de spoeduisplaatsing waren opgegeven naar aanleiding van het perspectiefbesluit van de gecertificeerde instelling die de maatregelen uitvoerde. De voor het kind aanvaardbare termijn waarbinnen de moeder weer verantwoordelijk werd voor de verzorging en opvoeding van haar dochter, was volgens de uitvoerende organisatie toen verstreken. Dit lag vervolgens ten grondslag aan het perspectiefbesluit. Vanaf dat moment werd het eenrichtingsverkeer naar een duurzame, stabiele opvoedplek voor het jonge meisje in het pleeggezin en zijn geen alternatieven meer onderzocht, terwijl er ook geen (nieuw) onderzoek is gedaan naar de mogelijkheden om het meisje bij haar moeder te laten opgroeien.

15. Als oorspronkelijke reden voor de uithuisplaatsing werd in deze beschikking de situatie van huiselijk geweld met verschillende incidenten genoemd en het feit dat de moeder geen stabiele woonplek had; dit zou een bedreiging voor de ontwikkeling van het jonge meisje zijn geweest. De aanname dat het het meest in het belang was van het meisje om in het pleeggezin op te groeien, hangt echter in belangrijke mate samen met de weigerachtige en wantrouwende houding van de moeder ten opzichte van hulpverleners en jeugdbeschermers. Ook in de uitspraak van (de meervoudige kamer van) de rechtbank over de gezagsbeëindiging werd benoemd dat de moeder moeite had om anderen te vertrouwen en in stressvolle situaties niet in staat was om zich aan anderen te verbinden door alles wat zij had meegemaakt. Verder werd daar genoemd dat de moeder niet openstond voor hulp en heel boos werd richting de jeugdbeschermer zodra er een beslissing over haar dochtertje genomen moest worden. In hoger beroep onderbouwde het gerechtshof de instandhouding van de beslissing tot gezagsbeëindiging eveneens met de weigerachtige houding van de moeder richting de jeugdbescherming en hulpverlening en met haar verbale agressie daarbij.[20] Het gerechtshof benoemde daarbij dat de moeder zich had laten behandelen door een psycholoog en dit traject met goed gevolg had afgerond, maar ging daarna nog uitgebreid in op de gebrekkige samenwerking tussen de moeder en de hulpverleners. In de uitspraak van het EHRM is overigens ook te vinden dat moeder een klachtzaak tegen de jeugdbeschermer had gewonnen en dat dit de verstandhouding tussen hen beiden bepaald niet had bevorderd.

16. In de onderbouwing van de maatregel van uithuisplaatsing en vervolgens gezagsbeëindiging door de nationale autoriteiten wordt dus deze houding van de moeder, die er ook toe leidde dat de moeder de opname van haar met haar dochtertje in een moeder-kindcentrum afwees, doorslaggevend geacht voor de conclusie dat er geen alternatieven waren

om te werken aan terugplaatsing en dat een stabiele pleeggezinplaatsing voor het meisje het beste was. Het EHRM benadrukt in de uitspraak dat, hoewel deze houding het onderzoek naar de opvoedkwaliteiten van de moeder ernstig heeft belemmerd, er onvoldoende grond was om aan te nemen dat er geen enkele mogelijkheid meer bestond om met haar samen te werken en haar opvoedcapaciteiten te laten onderzoeken. Het Hof benoemt de moeder als een 'kwetsbare persoon' die alle vertrouwen was kwijtgeraakt in de jeugdbescherming, maar wel een liefdevolle relatie had met haar dochter. De nationale autoriteiten hebben volgens het Hof te snel te veel waarde gehecht aan de weigerachtige houding van de moeder en hebben hier te grote consequenties aan verbonden, in plaats van alle mogelijkheden te verkennen om wel een samenwerking met de moeder tot stand te brengen. Ook in andere uitspraken van het EHRM is benadrukt dat de houding van een ouder die te maken krijgt met een uithuisplaatsingsprocedure nooit bepalend mag zijn voor beslissingen die de familiebanden tussen ouder(s) en kind verbreken en dat het daarbij begrijpelijk is als ouders (juridisch) de strijd aangaan bij een scheiding met hun kind.[21] In de recente zaak *B.T. en B.K.CS. t. Hongarije* overweegt het EHRM in deze context dat "*the authorities' role in the social welfare field is, precisely, to help persons in difficulty, to provide them with guidance in their contact with the welfare authorities and to advise them, inter alia, on how to overcome their difficulties*".[22] In de onderhavige zaak heeft de moeder geen eerlijke kans gekregen door haar weigerachtige houding en leek er vanaf de start van de uithuisplaatsing een vooringenomenheid te bestaan dat het meisje beter af was in een pleeggezin dan bij haar moeder. Het Hof is heel duidelijk: een dergelijke vooringenomenheid is in strijd met art. 8 EVRM en dit betekent dat alles in het werk moet worden gesteld om te werken aan terugplaatsing voordat besloten mag worden tot een zware maatregel als gezagsbeëindiging.

17. In deze zaak is alleen door de moeder een klacht ingediend bij het EHRM, niet door of namens het jonge meisje. Uit de uitspraak zou je heel voorzichtig kunnen afleiden dat het Hof toch ook in lijkt te gaan op de belangen van het kind waar het stelt dat onvoldoende gewicht is gehecht aan de het beschermen van het gezinsleven van klaagster en haar kind (par. 77; cursief MRB). Andersom ging de Grote Kamer in de zaak *Strand Lobben t. Noorwegen*, ondanks het feit dat het jonge uit huis geplaatste kind ook klager was, niet specifiek in op het belang van het jonge kind tot behoud van de familiebanden met de biologische ouder(s).[23] In de zaak *M.L. t. Noorwegen* ging het EHRM ook alleen in op de belangen van de moeder, die niet tevens namens haar jonge dochter een klacht had ingediend, terwijl het Hof ambtshalve had kunnen ingaan op de belangen van het jonge kind.[24] In een zeer recente uitspraak van het Hof die veel overeenkomsten heeft met deze zaak, *B.T. en B.K. CS. t. Hongarije* van 10 juni 2025,[25] wijst het Hof wél expliciet op de specifieke belangen van het kind in de overweging dat de nationale autoriteiten "*do not seem to have conducted a more in-depth and careful assessment of the situation, including both the short-term and long-term aspects affecting the child, but were*

instead satisfied with the mother's previous conduct" (par. 88). Dit is winst vanuit het perspectief van het serieus nemen van kinderen en hun rechten in uithuisplaatsingsprocedures, aangezien de belangen van kinderen in dergelijke situaties niet louter één richting uit wijzen, maar juist zorgvuldig gewogen moeten worden. Deze belangen betreffen namelijk zowel het recht op behoud van familiebanden als het recht op continuïteit en stabiliteit in de verzorging en opvoeding. Dit vraagt dan ook telkens om een zorgvuldig afwegen van alle belangen, niet enkel van het belang van een achtergebleven ouder tegenover het belang van een jong uit huis geplaatst kind op stabiliteit, maar ook van de verschillende belangen van het kind.

18. Het EHRM gaat niet inhoudelijk in op de klachten van moeder ten aanzien van het ontbreken van een eerlijk proces en een onpartijdige en onafhankelijke rechter omdat geen onafhankelijk onderzoek is uitgevoerd naar de opvoedkwaliteiten van de moeder en de mogelijkheden tot terugplaatsing. Hoewel dit te volgen is aangezien de hoofdklacht al onder art. 8 EVRM is behandeld, valt het te betreuren dat het recht op contra-expertise (art. 810a lid 2 Rv) dat betrokkenen in Nederland hebben bij dergelijke procedures niet vanuit een mensenrechtentoets aandacht heeft gekregen. De Kruijf en Laterveer zien het als een gemiste kans dat het EHRM geen werk heeft gemaakt van de klacht van de moeder tot een vermeende schending van artikel 6 EVRM.[26] Het recht op contra-expertise biedt burgers rechtsbescherming en geeft de mogelijkheid om door de benoeming van een onafhankelijke deskundige de inhoud van een rapport van de RvdK of GI te toetsen of te weerleggen. Al langer wordt in Nederland gesignaleerd dat het recht op contra-expertise een lege huls is. Uit onderzoek door de Reflectiecommissie familie- en jeugdrechters uit 2023 blijkt na bestudering van 174 gepubliceerde beslissingen over contra-expertise deze verzoeken slechts in 10% werden toegewezen en in 90% werden afgewezen.[27] Nieuw onderzoek van De Kruijf en Laterveer (juni 2025) toont aan dat in honderd recenter gepubliceerde uitspraken over contra-expertise 9% van de verzoeken is toegewezen, 90% is afgewezen en 1% is aangehouden.[28] Zij geven aan dat er een forse discrepantie bestaat tussen het uitgangspunt 'toewijzing, tenzij' en de zeer beperkte toewijzing van verzoeken om contra-expertise. Ondertussen heeft het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie (NIFP), dat praktisch alle contra-expertises uitvoert, in 2022 aangekondigd dat het voornemens is te stoppen met contra-expertise-onderzoeken. Er is in de praktijk een groot tekort aan te benoemen deskundigen en daarbij is sprake van soms lange wachttijden.[29] De onderhavige zaak reflecteert dit alles pijnlijk; zowel de rechtbank als het gerechtshof wezen het verzoek van de moeder om contra-expertise af, terwijl nog geen onderzoek was gedaan naar haar opvoedkwaliteiten. Het is extra zuur dat het gerechtshof daarbij verwees naar de toepassing van de rechtsgrond voor gezagsbeëindiging: aangezien de voor het kind aanvaardbare termijn was verstreken, werd het verzoek tot contra-expertise afgewezen omdat zelfs bij een positieve uitkomst over de opvoedkwaliteiten aan de grond voor gezagsbeëindiging zou zijn voldaan. Die aanvaardbare

termijn werd al na vier maanden aangenomen zonder zorgvuldige beslisdiagnostiek over de mogelijkheden tot hereniging van moeder en kind. De klacht over een vermeende schending van art. 6 EVRM had wat mij betreft dan ook grote kans van slagen, aangezien de moeder in de procedures, met uitzondering van de mogelijkheid om een eigen plan in te dienen om haar opvoedkwaliteiten te beoordelen, geen enkele kans had gehad om inhoudelijk aan te tonen dat zij in staat was om zelf voor haar dochter te zorgen en ook geen tegenonderzoek mocht worden ingesteld.

19. Ondertussen staan de ontwikkelingen in Nederland niet stil. In december 2024 is een conceptwetsvoorstel 'Versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming' gepubliceerd waarin onder meer de rechtsgronden voor de maatregelen van OTS en gezagsbeëindiging worden aangepast. Zo wordt aan de rechtsgrond voor een uithuisplaatsing met een maatregel van OTS het beginsel van subsidiariteit toegevoegd. De kinderrechter zal steeds zorgvuldig moeten motiveren waarom het niet mogelijk is om het kind op een minder ingrijpende manier te beschermen.[30] Ook wordt aan de grond voor gezagsbeëindiging het noodzakelijkheids criterium toegevoegd om 'aan te sluiten bij de internationale mensenrechtenstandaarden', waarbij onder meer wordt verwezen naar de EHRM uitspraak in de zaak *Strand Lobben t. Noorwegen*. [31] Daarnaast wordt ook in de rechtsgrond voor gezagsbeëindiging het subsidiariteitsbeginsel opgenomen; als de ouder op afstand positief meewerkt aan de uithuisplaatsing en toestemming voor een vorm van hulp of een opvoedbeslissing niet belemmert, is hiermee geen gezagsbeëindiging, maar een OTS met langdurige uithuisplaatsing passend.[32] Ook wordt in het conceptwetsvoorstel het uitgangspunt bij een uithuisplaatsing om te 'werken aan thuisplaatsing' wettelijk vastgelegd en beslist voortaan niet langer de GI, maar de kinderrechter over het opvoedperspectief oftewel het perspectiefbesluit voor het uit huis geplaatste kind. Met dit alles wordt beoogd om uithuisplaatsingen (nog) meer in het teken van terugplaatsing te zetten en de maatregel van gezagsbeëindiging meer in overeenstemming met art. 8 EVRM te laten zijn, zodat aan betrokkenen meer rechtsbescherming wordt geboden. Ook op een aantal andere onderdelen wordt de rechtsbescherming versterkt. Deze wetgevingsactiviteiten vallen dan ook toe te juichen. Tegelijk zijn de zorgen over de uitvoeringspraktijk van de jeugdbescherming al een aantal jaar onverminderd groot. Op 18 juni 2025 brachten de Inspecties voor Gezondheidszorg en Jeugd en Justitie & Veiligheid opnieuw een rapport uit waarin de boodschap die ze sinds 2022 uitdragen, werd bevestigd: de kwaliteit van de jeugdbescherming is grotendeels onvoldoende en voor minderjarigen die een maatregel van kinderbescherming opgelegd hebben gekregen door de kinderrechter is tijdig passende bescherming en hulp niet mogelijk.[33] In de eindevaluatie van de Wet herziening kinderbeschermingsmaatregelen wordt dan ook bepleit dat rechtvaardiging van gedwongen overheidsbemoeienis met het gezinsleven onvoldoende is als er voldoende middelen beschikbaar zijn om kinderen de

bescherming te bieden waar zij recht op hebben.[34] In het manifest dat Jeugdzorg Nederland op 18 juni 2025 uitbracht met de boodschap dat zij niet langer meewerken aan het Toekomstscenario, wordt eveneens genoemd dat als kinderen en gezinnen niet tijdig passende hulp ontvangen, de overheid niet zou mogen ingrijpen.[35] De uitvoeringsproblemen in de jeugdbescherming zijn weinig hoopvol en zullen het werken aan terugplaatsing na uithuisplaatsing bepaald niet vergemakkelijken. Dit terwijl we weten dat intensieve hulp aan de ouder(s) een belangrijke voorspellende factor is die de kans op terugplaatsing na uithuisplaatsing voor een minderjarige vergroot.[36]

20. Om situaties zoals in deze zaak geschetst tegen te gaan, is meer nog dan nieuwe wetgeving nodig dat de uitvoering op orde is met voldoende personeel en voldoende passende hulp dichtbij huis. Zolang dat niet het geval is, blijft het risico groot dat als een ouder niet wil meewerken aan plaatsing op één bepaalde plek, zoals een moeder-kindcentrum, er geen andere opties kunnen worden geboden aan het gezin om bijvoorbeeld opvoedkwaliteiten in kaart te brengen. Het is dan ook van groot belang dat alertheid blijft bestaan bij RvdK, GI en rechters in een tekortschietend stelsel van jeugdbescherming om ouders en kinderen eerlijke en echte kansen te bieden tot gezinshereniging en behoud van familiebanden na uithuisplaatsing.

Mariëlle Bruning

Zie ook de annotatie bij **B.T. en B.K.Cs t. Hongarije**.

[1] Uit recent dossieronderzoek (n=456) blijkt dat in 2018 in 43% van de uithuisplaatsingen sprake was van een spoeduithuisplaatsing waarbij ouders pas achteraf door de rechter worden gehoord; bij gesloten geplaatste jeugdigen was dit 65%; M.R. Bruning e.a., *Terugplaatsing na gedwongen uithuisplaatsing*, Den Haag: WODC 2025, p. 9.

[2] *Venema t. Nederland*, EHRM 17 december 2002, nr. 35731/97, ECLI:CE:ECHR:2002:1217JUD003573197.

[3] Zie o.a. C. Breen e.a., 'Family Life for Children in State Care – An Analysis of the European Court of Human Rights' Reasoning on Adoption Without Consent', *International Journal of Children's Rights* 2020/28, p. 715-747; O.S. Tefre, 'The Child's Best Interests and the Politics of Adoptions from Care in Norway', *International Journal of Children's Rights* 2020/28, p. 288-321.

[4] Bruning e.a., *Eindevaluatie Wet herziening kindbeschermingsmaatregelen*, Den Haag: WODC 2022, p. 63

[5] *Kamerstukken II* 2011/12, 32105, nr. 3, p. 34 (MvT).

[6] Bruning e.a., *Eindevaluatie Wet herziening kindbeschermingsmaatregelen*, Den Haag: WODC 2022, p. 74.

[7] Dit blijkt uit zowel jurisprudentie als uit interviews; Bruning e.a., *Eindevaluatie Wet herziening kindbeschermingsmaatregelen. Nieuwe rechtsgronden in een haperend jeugdbeschermingsstelsel*, Den Haag: WODC 2022, p. 108.

[8] Bruning e.a., *Eindevaluatie Wet herziening kindbeschermingsmaatregelen*. Den Haag: WODC 2022, p. 267.

[9] C. Bartelink e.a., *Richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing voor jeugdhulp en jeugdbescherming*, Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk, Nederlands Instituut van Pedagogogen, Nederlandse vereniging van pedagogogen en onderwijskundigen & Nederlands Jeugdinstituut 2023.

[10] Zie o.m. Commissie Toeslagen en Uithuisplaatsingen, *Erfenis van onrecht*, 27 maart 2025.

[11] Zie o.a. K.A.M. van der Zon en M.R. Bruning, 'Staatsontvoeringen in Nederland? Wat is er aan de hand in de juridische uithuisplaatsingspraktijk?', *Ars Aequi* 2022/9, p. 649-657.

[12] M.R. Bruning M.R. & K.A.M. van der Zon, 'Uithuisplaatsing van kinderen: Europese controverse en de rol van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens', *NTM/NJCM-bull.* 2022/1, p. 3-21.

[13] Zie M. Skivenes, R. Benbenishty, 'Securing permanence for children in care: A cross-country analysis of citizen's view on adoption versus foster care', *Child & Family Social Work* 2022/2, p. 432-442; T. Pösö, M. Skivenes & J. Thoburn, *Adoption from Care – International Perspectives on Children's Rights, Family Preservation and State Intervention*, Bristol: Bristol University Press, UK 2021.

[14] *Strand Lobben e.a. t. Noorwegen*, EHRM (GK) 10 september 2019, nr. 37283/13, ECLI:CE:ECHR:2019:0910JUD003728313, EHRC 2019/235, m.nt. M.R. Bruning.

[15] *M.L. t. Noorwegen*, EHRM 22 december 2020, nr. 64639/16, ECLI:CE:ECHR:2020:1222JUD006463916, EHRC 2021/13, m.nt. M.R. Bruning.

[16] Idem.

[17] Idem.

[18] Zie EHRC 2021/13, m.nt. M.R. Bruning (*M.L./Noorwegen*), nr. 12.

- [19] Zie o.a *M.L. t. Noorwegen*, EHRM 22 december 2020, nr. 64639/16, ECLI:CE:ECHR:2020:1222JUD006463916, *EHRC* 2021/13, m.nt. M.R. Bruning, par. 224.
- [20] Hof Arnhem-Leeuwarden 27 maart 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:3042.
- [21] *EHRC* 2021/13, m.nt. M.R. Bruning (*M.L./Noorwegen*).
- [22] *B.T. en B.K.Cs. t. Hongarije*, EHRM 20 juni 2025, nr. 4581/16, ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD000458116, par. 85.
- [23] *EHRC* 2019/235, m.nt. M.R. Bruning (*Strand Lobben e.a./Noorwegen*), nr. 9.
- [24] Zie o.m. *EHRC* 2021/13, m.nt. M.R. Bruning (*M.L./Noorwegen*), nr. 3.
- [25] *B.T. en B.K.Cs. t. Hongarije*, EHRM 20 juni 2025, nr. 4581/16, ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD000458116.
- [26] M.P. De Kruijf en B. Laterveer 2025, 'Naar een doelmatige(r) inzet van contra-expertise (art. 810a lid 2 Rv) in een fragiel jeugdbeschermingsstelsel', *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2025/2, p. 63.
- [27] Reflectiecommissie familie- en jeugdrechters, *Recht doen aan kinderen en ouders*, Den Haag 2023. Ook de Adviescommissie Rechtsbescherming en Rechtsstatelijkheid (Adviescommissie-Van Dooijeweert) benoemde in 2024 dat de mogelijkheden om invulling te geven aan het recht op contra-expertise de facto afwezig zijn; *Kinderen en ouders met recht goed beschermd. Advies van de Adviescommissie rechtsbescherming en rechtsstatelijkheid in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming*, Adviescommissie rechtsbescherming en rechtsstatelijkheid in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, Den Haag 2024, p. 97.
- [28] M.P. De Kruijf en B. Laterveer 2025, 'Naar een doelmatige(r) inzet van contra-expertise (art. 810a lid 2 Rv) in een fragiel jeugdbeschermingsstelsel', *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2025/2, p. 63.
- [29] M.P. De Kruijf en B. Laterveer 2025, 'Naar een doelmatige(r) inzet van contra-expertise (art. 810a lid 2 Rv) in een fragiel jeugdbeschermingsstelsel', *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2025/2, p. 60.
- [30] Memorie van Toelichting bij de Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming, p. 6.
- [31] Memorie van Toelichting bij de Wet versterking rechtsbescherming in de

jeugdbescherming, p. 7.

[32] Memorie van Toelichting bij de Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming, p. 7.

[33] Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en de Inspectie Justitie en Veiligheid, *Rapport William Schrikker Stichting Jeugdbescherming & Jeugdreclassering*, Den Haag 2025.

[34] Bruning e.a., *Eindevaluatie Wet herziening kinderbeschermingsmaatregelen*, Den Haag: WODC 2022, p. 20.

[35] *Manifest Jeugdbeschermingsorganisaties. Betere bescherming van kinderen en gezinnen vraagt om een fundamentele verandering*, Utrecht: Jeugdzorg Nederland 2025.

[36] M.R. Bruning e.a., *Terugplaatsing na gedwongen uithuisplaatsing*, Den Haag: WODC 2025.

ANNOTATIE

Doynov t. Bulgarije (EHRM, 27455/22) – Onpartijdigheid rechters als de vordering het eigen gerecht betreft***F. Fernhout*****De casus en het probleem**

1. De zaak begon toen klager werd verdacht van een valse bommelding tijdens een concert in een cultureel centrum waaraan ook zijn dochter deelnam. Die verdenking leidde tot bestuursrechtelijke detentie en een strafrechtelijke vervolging. In de bestuursrechtelijke procedure werd geoordeeld dat de detentie terecht was geweest. In de strafrechtelijke procedure kwam het tot oplegging van een administratiefrechtelijke boete^[1] van 1000 Bulgaarse leva (destijds 510 euro). Daarnaast werd een door klager ingediende strafklacht in verband met een conflict in het gebouw waar hij woonde, geseponneerd.

2. Klager was van oordeel dat in deze procedures zijn aan het EU-recht te ontleenen rechten waren geschonden. Zijn verwijt betrof in het bijzonder de Bestuursrechtbank in Burgas (dat over de administratieve detentie had geoordeeld), het Administratief Hooggerechtshof (dat in bestuursrechtelijke cassatie daarover oordeelde) en het parket (dat zijn strafklacht seponneerde).^[2] Hij verlangde een schadevergoeding van in totaal (omgerekend) 3.356 euro. Conform de daarvoor geldende bepalingen van de Bulgaarse Wet op de staatsaansprakelijkheid (met name art. 2c, in werking getreden in 2019) was het administratief procesrecht van toepassing voor zover de vordering was gebaseerd op schendingen gepleegd door administratiefrechtelijke instanties. Voor het overige moest het civiele procesrecht worden toegepast.

3. Volgens de Bulgaarse Wet op het bestuursprocesrecht moest de vordering tegen de bestuursrechtelijke instanties worden ingesteld bij de Bestuursrechtbank (par. 26).^[3] Klager had echter de vordering ingesteld bij de gewone Rechtbank. Dat verwees naar de Bestuursrechtbank en wel die van Burgas. Dat gerecht was echter, samen met het Administratief Hooggerechtshof, tegelijkertijd verweerder, want de genoemde wet voorziet in een regeling van de strekking dat vorderingen als deze de Staat betreffen, maar dat de Staat in

de procedure wordt vertegenwoordigd door het orgaan dat aansprakelijk wordt gehouden voor de schendingen. De Bestuursrechtbank in Burgas was dus tegelijkertijd rechter en verweerder, waarom de zaak werd verwezen naar de Bestuursrechtbank in Yambol. De Bestuursrechtbank in Yambol wees de vordering af. Aan het slot van de beslissing werd vermeld dat cassatieberoep openstond bij het Administratief Hooggerechtshof, maar dat dat moest worden ingesteld bij de Bulgaarse Hoge Raad, omdat het Administratief Hooggerechtshof (evenals de Bestuursrechtbank van Burgas) zelf partij was.

4. De Bulgaarse Hoge Raad vond echter dat het een bestuursrechtelijke zaak was en verwees het cassatieberoep naar het Administratief Hooggerechtshof. Daar werd de zaak | na een verder niet relevante tussenbeslissing | behandeld door een kamer van drie raadsheren. Het Administratief Hooggerechtshof werd, als verwerende partij, vertegenwoordigd door een juriste van de griffie. Ter zitting verzocht klager de wraking van de handelende raadsheren omdat het Administratief Hooggerechtshof zelf partij was. Klager voerde ook aan dat de wraking alle raadsheren van het Administratief Hooggerechtshof betrof, voor wie immers hetzelfde gold. Het verzoek werd meteen afgewezen op de grond dat geen van de in wet genoemde wrakingsgronden was aangevoerd. In de eindbeslissing, waarin het cassatieberoep werd verworpen, werd dit nog eens herhaald. Weliswaar schreef de wet verwijzing voor naar een gerecht van gelijke rang wanneer het gerecht als procesvertegenwoordiger van de Staat als partij optrad in een procedure waarin dat gerecht zelf moest oordelen, maar dat was nu eenmaal onmogelijk in het geval van de hoogste instantie. De oordelende raadsheren waren geen van allen betrokken geweest bij de procedure waarin de beweerdte fouten zouden zijn gemaakt. Klager werd veroordeeld in de kosten van het Administratief Hooggerechtshof als partij, namelijk een bedrag van 100 lev (51 euro) voor salaris van de procesgemachtigde, de genoemde griffiemedewerkster.

5. Bij het EHRM is de vraag of onder deze omstandigheden nog kan worden gesproken van een eerlijke en onpartijdige behandeling. Raadsheren van het Administratief Hooggerechtshof moeten immers beslissen over de vraag of raadsheren van het Administratief Hooggerechtshof een fout hebben gemaakt waarvoor de Staat aansprakelijk is, terwijl bovendien een proceskostenveroordeling bij afwijzing strekt tot vergoeding van kosten gemaakt door het Administratief Hooggerechtshof zelf. Daarbij komt nog dat een toewijzing van een dergelijke vordering zou kunnen betekenen dat het gerecht zelf de schade moet vergoeden, want in Bulgarije zijn de gerechten afzonderlijke rechtspersonen (vgl. par. 16). Een rechtseconoom zou hier spreken van perverse prikkels.

Wat moet je anders: Vivacom Bulgaria

6. De genoemde Bulgaarse Wet op de staatsaansprakelijkheid bedoelt een regeling te geven

voor de zgn. Köbler-aansprakelijkheid, de aansprakelijkheid van de Staat voor schade veroorzaakt door gekwalificeerde schendingen van EU-regels die rechten toekennen aan individuele burgers.[4] Dat klinkt wellicht als een verrassing, maar zo had klager zijn vorderingen nu eenmaal ingekleed[5] en dat verklaart ook waarom die vorderingen op zich kansloos waren. Veel EU-recht valt er immers in zijn casus niet te bekennen. De vraag was natuurlijk wel of de Bulgaarse regeling de toets van art. 6 lid 1 EVRM kan doorstaan.

7. Het probleem van het regelen van deze aansprakelijkheid is dat moeilijk te vermijden is dat een rechter uiteindelijk moet beslissen over een beslissing van het eigen gerecht in het geval de beweerde fout is gemaakt door de hoogste nationale rechter. Daarover had het Administratief Hooggerechtshof een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof van Justitie van de EU, die werd beantwoord in het arrest *Vivacom Bulgaria*. [6] Volgens het HvJ-EU kan een dergelijke regeling door de beugel mits het een en ander zo wordt geregeld dat iedere gerechtvaardigde twijfel aan de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechter die moet beslissen, wordt vermeden (zie par. 35). Verschillende nationale rechters waren al tot een vergelijkbaar oordeel gekomen (zie par. 36), waaronder de Hoge Raad. [7] De redenering is steeds van de strekking “Wat moet je anders?”, want er is maar één cassatierechter en als die zelf de gestelde fout heeft gemaakt, kom je uiteindelijk daar terecht. De HR loste het probleem op door de zaak te laten beslissen door raadsheren die ten tijde van de bestreden beslissing en ten tijde van de te nemen beslissing geen deel uitmaakten van de civiele kamer.

De Bulgaarse oplossing

8. In de par. 48 t/m 54 geeft het EHRM het bekende beslissingskader weer wanneer het gaat om onafhankelijkheid en (met name) objectieve onpartijdigheid. Die worden in dit geval gezamenlijk beoordeeld omdat het gaat om eisen die nauw met elkaar verbonden zijn (par. 55 en de daar genoemde jurisprudentie). Zoals steeds legt het EHRM niet uit welke verbondenheid daarvoor nodig is, maar het arrest lijdt daar verder niet onder, zeker niet nu in feite aan beide eisen afzonderlijk getoetst wordt (zie par. 9.4 hieronder).

9. De Bulgaarse regeling blijkt de toets der kritiek te kunnen doorstaan.

9.1. Er is een algemeen luidende regeling voor verschoning en wraking van rechters. Gebrek aan subjectieve of objectieve onpartijdigheid kan langs die weg worden opgelost. Is er niettemin sprake van een gebrek aan onpartijdigheid, dan is dat een grond voor vernietiging van de beslissing. De Wet op de staatsaansprakelijkheid bepaalt verder dat verwijzing moet plaatsvinden als de vordering wordt ingesteld bij het gerecht zelf, maar maakt noodzakelijkerwijs een uitzondering voor de twee hoogste instanties, het Administratief Hooggerechtshof en de civiele Hoge Raad. Daarmee heeft de wetgever aan zijn verplichtingen

voldaan (par. 56). Klager kon de facto van deze mogelijkheden gebruik maken en heeft dat ook gedaan, waaraan niet afdoet dat zijn bezwaren werden verworpen (par. 57).

9.2. Punt is natuurlijk dat raadsheren van het Administratief Hooggerechtshof zelf over de wraking moesten beslissen. Het EHRM erkent dat dit op zich twijfels oproept met betrekking tot de onpartijdigheid. Het door klager tegen de beslissende raadsheren gerichte bezwaar is echter op zich niet concreet en slechts van algemene strekking. Een andere oplossing was er niet, want er is geen gerecht van hogere of gelijke rang binnen dezelfde kolom dat over de wraking zou kunnen beslissen. Een dergelijk verzoek dreigt het systeem lam te leggen en dan kan | zo volgt impliciet uit het arrest | over dit bezwaar heen worden gestapt (par. 58).

9.3. De volgende kwestie betreft de inhoudelijke beoordeling, die immers moest plaatsvinden door raadsheren van hetzelfde gerecht dat volgens de vordering aansprakelijk was voor gemaakte fouten. Wat dit betreft, merkt het EHRM allereerst op dat het niet om dezelfde rechters ging. Verder was door klager niet aangevoerd dat er bijzondere banden tussen die rechters bestonden. Het enkele feit dat zij elkaar kenden is onvoldoende voor een objectief gerechtvaardigde twijfel aan hun onpartijdigheid. Bovendien was er geen enkele aanwijzing dat de raadsheren die de bestreden beslissing hadden genomen, bij het verweer waren betrokken. Ook op dit punt ging het dus goed (par. 59).

9.4. Vervolgens bespreekt het EHRM het feit dat de beslissende raadsheren zelf verbonden waren als raadshere aan het Administratief Hooggerechtshof, partij in de procedure. Het voor Bulgaarse rechters geldende statuut en toezicht (par. 20 en 21) staan echter garant voor hun onafhankelijkheid. Van een hiërarchische relatie of financiële afhankelijkheid ten opzichte van het Administratief Hooggerechtshof is niet gebleken. Ook de onafhankelijkheid is dus | moet de conclusie zijn, maar die blijft impliciet | gegarandeerd (par. 60).

9.5. Dan rest er nog de vraag naar de financiële gevolgen van een toewijzend vonnis voor het Administratief Hooggerechtshof zelf. Dat leidde in de zaak *Boyan Gospodinov* nog tot een veroordeling van Bulgarije.[8] Inmiddels waren de regels aangepast en zou bij een toewijzing betaling plaatsvinden uit een afzonderlijk budget van de Bulgaarse Raad voor de Rechtspraak (par. 31). Een veroordeling zou dus geen gevolgen hebben voor het salaris of de werkomstandigheden van de raadsheren van het Administratief Hooggerechtshof. Deze regeling staat eraan in de weg dat er op objectieve gronden gerechtvaardigd aan de onpartijdigheid van de betrokken raadsheren getwijfeld kan worden. Datzelfde geldt voor de veroordeling van klager tot betaling van een symbolisch bedrag (die 51 euro) in verband met de voor de verdediging gemaakte kosten (par. 61 en 62).

Onpartijdigheid in een kleine wereld

10. Omdat er niet werd geklaagd over omstandigheden die de betrokken raadsheren persoonlijk betroffen en Bulgarije het inmiddels allemaal netjes geregeld heeft, valt er op beslissing weinig aan te merken. Het interessantste probleem is daarom dat van onpartijdigheid in een kleine wereld (*small jurisdictions*), waarin iedereen iedereen kent. Objectieve twijfel aan onpartijdigheid is er dan al snel.

11. Het EHRM zegt er (en dan nog impliciet) niet meer over dan dat het systeem zou kunnen worden lamgelegd wanneer al te snel tegemoet zou worden gekomen aan die twijfel. In de zaak *Koulias* geeft het EHRM meer expliciet aan dat excessieve striktheid in dergelijke gevallen moet worden vermeden. Als er dan een problematische situatie is, dan dient die in ieder geval meteen bekend te worden gemaakt, waarna moet worden nagegaan of de verschillende factoren die een rol spelen, er al dan niet toe moeten leiden dat de betrokken rechter de zaak niet kan behandelen. Het achterwege laten van die transparantie kan tot gevolg hebben dat de objectieve onpartijdigheidstest niet wordt doorstaan.[9]

12. Onlangs moest de Hoge Raad over een vergelijkbaar probleem oordelen, voorgelegd middels cassatie in het belang der wet. Een patiënt had een klacht ingediend tegen een radioloog, welke klacht uiteindelijk werd behandeld door het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg (waarvoor dezelfde onpartijdigheidseisen gelden als voor de rechterlijke macht). Twee van de drie leden werden gewraakt omdat zij samen met de aangeklaagde radioloog deel uitmaakten van de Werkgroep Tuchtrect en elkaar minstens één maal per jaar zagen. De wereld van de radiologen is een hele kleine en dat betekent dat excessieve striktheid niet het uitgangspunt behoort te zijn. De Hoge Raad beslist hierover geheel in de lijn van het EHRM en geeft een instructieve opsomming van de factoren die van belang zijn om te kunnen bepalen of er gerechtvaardigde twijfel is aan de onpartijdigheid. Voorop wordt gesteld dat openheid betracht moet worden. Verder moeten de volgende omstandigheden worden afgewogen: (i) de aard van de procedure; (ii) de wettelijke en buitenwettelijke normen; (iii) de aard en intensiteit van de contacten; (iv) de positie van andere betrokkenen; (v) het belang van specifieke deskundigheid van de leden van het college; (vi) of die deskundigheid op andere wijze kan worden gewaarborgd; (vii) de omvang van de groep van deskundige beroepsgenoten; (viii) en de mate waarin openheid is betracht.[10]

Slotopmerking

13. Mij komt het voor dat het gebrek aan transparantie in dit soort gevallen meteen tot het aannemen van een wraking zou moeten leiden, ongeacht of die wraking plaatsvindt in een civielrechtelijke, strafrechtelijke, bestuursrechtelijke of tuchtrechtelijke context. De justitiabele heeft geen idee wat er achter de schermen speelt. Wanneer uitkomt dat er onderlinge verbanden bestaan tussen beslissers en de andere partij waarvan evident is dat die

gemeld hadden moeten worden terwijl dat niet is gebeurd, dan is het vertrouwen in de onpartijdigheid van de rechtspraak onherstelbaar geschonden. Interessante vraag is nog op wie die verplichting tot openbaarmaking rust: op de beslissers, op de andere partij of op hen allemaal? Het laatste lijkt me het meest voor hand te liggen, al was het maar omdat de kennis van de onderlinge verhoudingen niet steeds door alle betrokkenen gedeeld hoeft te worden.

Fokke Fernhout

Cassatieadvocaat

[1] Hoe dit werkt, wordt in het arrest niet uitgelegd.

[2] In de vordering tegen het parket werd klager uiteindelijk niet-ontvankelijk verklaard (par. 18). Dit deel van de procedure is verder niet van belang en zal dus worden weggelaten.

[3] De paragrafen verwijzen naar het geannoteerde arrest, tenzij anders is aangegeven.

[4] *Köbler t. Oostenrijk*, HvJ-EU 30 september 2003, C-224/01, ECLI:EU:C:2003:513.

[5] Met alle respect, klager is een beetje lastpost. Ook het EHRM had daarmee te kampen, want klager kon zich bij geen enkele tussenbeslissing neerleggen (par. 37 en 38).

[6] *Vivacom Bulgaria*, HvJ-EU 19 december 2024, C 369/23, ECLI:EU:C:2024:1043.

[7] HR 21 december 2018, ECLI:NL:HR:2018:2396.

[8] *Boyan Gospodinov t. Bulgarije*, EHRM 5 april 2018, nr. 28417/07,

ECLI:CE:ECHR:2018:0405JUD002841707 par. 55 en 56.

[9] *Koulias t. Cyprus*, EHRM 26 mei 2020, nr. 48781/12, ECLI:CE:ECHR:2020:0526JUD004878112, en de daar genoemde eerdere jurisprudentie.

[10] HR 17 januari 2025, ECLI:NL:HR:2025:87.

ANNOTATIE

B.T. en B.K.Cs. t. Hongarije (EHRM, 4581/16) – Een verkeerde afslag bij bewijs van indirect onderscheid**J.H. Gerards**

1. Zaken over kinderbeschermingsmaatregelen komen met enige regelmaat terecht bij het EHRM. De ontwikkelingen in de uitspraken daarover worden helder uiteengezet in de annotatie van Mariëlle Bruning bij de zaak *Van Slooten t. Nederland*.^[1] Zij gaat ook kort in op de familierechtelijke aspecten van de zaak die in deze noot centraal staat, namelijk *B.T. en B.K.Cs. t. Hongarije*.^[2] B.T. was in het ziekenhuis bevallen van een zoon, B.K.Cs. De kinderbeschermingsautoriteiten besloten dat B.K.Cs. niet met zijn moeder mee mocht toen zij werd ontslagen uit het ziekenhuis, omdat dat niet in zijn belang zou zijn. B.T.'s andere vijf kinderen stonden namelijk al onder toezicht van de kinderbeschermingsautoriteiten en er waren grote zorgen over de 'onverantwoordelijke leefstijl' van B.T. Zij woonde niet samen met de vader van de kinderen en verzorgde hen slecht, was een zware roker en had in de aanloop naar de geboorte allerlei check-ups niet laten uitvoeren. Het Hof buigt zich in zijn uitspraak vooral over de vraag of hierin voldoende redenen waren gelegen om het gezinsleven tussen B.T. en haar pasgeboren kind zo snel en absoluut te doorbreken. Met een wat procedureel aandoende motivering concludeert het dat dat niet het geval is, onder meer nu de redengeving in onvoldoende mate getuigde van een belangenafweging en B.T. niet eens was geïnformeerd over het besluit om haar zoon vanuit het ziekenhuis meteen in een pleeggezin te plaatsen. Dat levert een schending van art. 8 EVRM op.

2. In haar annotatie bij *Van Slooten* wijst Mariëlle Bruning op de rol die de houding van de ouders speelt in uithuisplaatsingsprocedures en de beoordeling die het Hof daarvan geeft. Zij laat zien dat de uitspraak in *B.T. en B.K.Cs.* bevestigt dat de kinderbeschermingsautoriteiten bij uithuisplaatsingsbeslissingen niet al te gemakkelijk mogen afgaan op een gebrek aan medewerking van een ouder met de autoriteiten. In plaats daarvan moeten ze vanuit het perspectief van de kinderen en het gezin onderzoeken of de situatie op de kortere of langere termijn zodanig problematisch is dat een uithuisplaatsing de meest passende oplossing is. Ook hebben zij tot taak om mensen die in moeilijkheden verkeren te helpen, hen te begeleiden en hen te ondersteunen bij het oplossen van problemen.^[3]

3. De zaak *B.T. en B.K.Cs.* gaat echter niet alleen over de beschermende maatregelen en de verantwoordelijkheden van kinderbeschermingsautoriteiten, maar ook over indirecte discriminatie. B.T. is van Roma-afkomst en zij werd in deze zaak vertegenwoordigd door het European Roma Rights Centre (ERRC). B.T. en het ERRC hebben in de zaak verschillende argumenten aangevoerd om aannemelijk te maken dat de getroffen maatregel ongelijke behandeling op grond van Roma-afkomst opleverde. Deels waren de argumenten gericht op het aantonen van directe discriminatie. Zo wijzen B.T. en ERRC erop dat een vertegenwoordiger van de gezondheidsdiensten Romavijandige opmerkingen had gemaakt en dat de directeur van de kinderbeschermingsautoriteiten bij de lokale Romapopulatie als anti-Roma bekend stond.[4] Deze argumenten wijst het Hof als ongefundeerd van de hand; het acht niet aannemelijk dat hier sprake was van directe discriminatie op grond van etnische afkomst.[5]

4. Daarnaast probeerden B.T. en het ERRC duidelijk te maken dat in ieder geval sprake was van indirect onderscheid. Zij wezen erop dat het VN-Kinderrechtencomité eerder al zorgen heeft uitgesproken over de oververtegenwoordiging van Romakinderen in 'alternative care', in het bijzonder in tehuizen.[6] Daarnaast heeft het ERRC eigen onderzoek gedaan waaruit blijkt dat in Hongarije het aandeel Romakinderen in de gehele kinderopopulatie 13% bedraagt, terwijl 65,9% van de in 2011 in tehuizen geplaatste kinderen van Roma-afkomst was. De regering pareerde dit met andere cijfers, die een veel kleiner geografisch gebied betroffen. In B.T.'s directe woonomgeving was meer dan 95% van de inwoners van Roma-afkomst en van de kinderen in deze omgeving stond 'maar' 67,12% onder toezicht van de kinderbeschermingsautoriteiten, zo betoogde zij.[7]

5. Op basis van deze argumenten en cijfers gaat het EHRM in zijn uitspraak in op de vraag of een indirect onderscheid naar Roma-afkomst inderdaad aannemelijk is. Het herhaalt daarbij de criteria die het eerder in *D.H. t. Tsjechië* heeft geformuleerd: als uit statistische gegevens en eventueel ander bewijsmateriaal *prima facie* kan worden afgeleid dat sprake is van indirect onderscheid, is het aan de staat om aan te tonen dat hiervoor een objectieve rechtvaardiging bestaat.[8] Tot zover is er weinig verrassends aan de uitspraak en is de lezer vooral benieuwd naar de waardering van het door de partijen gepresenteerde statistische materiaal. Dat roept namelijk de nodige vragen en discussie op, nu het cijfermateriaal deels flink verouderd is (de ERRC-studies dateren uit 2007 en 2011) en deels de cruciale kwestie betreft wat als vergelijkingsgroep moet worden gezien om oververtegenwoordiging te kunnen vaststellen: is dat B.T.'s directe woonomgeving of de staat Hongarije als geheel?

6. Helaas blijven deze vragen onbeantwoord. Het Hof zegt over de statistische gegevens niet meer dan dat zij niet relevant zijn voor de voorliggende zaak. De gegevens hebben namelijk allemaal betrekking op de plaatsing van kinderen in een institutionele opvangomgeving,

terwijl B.K.Cs. in een pleeggezin werd geplaatst.[9] Het Hof toont zich daarmee niet bereid om iets te doen met zijn eerder aangekondigde flexibiliteit ten aanzien van het bewijs van indirect onderscheid: 'As regards the question of what constitutes *prima facie* evidence capable of shifting the burden of proof on to the respondent State, the Court stated in *Nachova and Others* (... § 147) that in proceedings before it there are no procedural barriers to the admissibility of evidence or predetermined formulae for its assessment. The Court adopts the conclusions that are, in its view, supported by the free evaluation of all evidence, including such inferences as may flow from the facts and the parties' submissions. According to its established case-law, proof may follow from the coexistence of sufficiently strong, clear and concordant inferences or of similar unrebutted presumptions of fact.'[10]

7. Deze terughoudendheid om indirect onderscheid aan te nemen is niet nieuw, net zomin als de keuze voor een volledige en enge toespitsing op de feiten en omstandigheden in de voorliggende zaak.[11] Zo weigerde het Hof in een Spaanse zaak over een staandehouding van een donkere jongen aan te nemen dat daarbij sprake kon zijn van indirect onderscheid naar etniciteit.[12] De klager had informatie aangeleverd, waaronder een rapport van het ECRI, waaruit bleek dat er een patroon van etnische profilering bestaat bij de ordehandhaving in Spanje.[13] Dit punt werd verder ondersteund door materiaal dat naar voren was gebracht door twee interveniënten in de zaak.[14] Toch was dit voor het EHRM niet voldoende om een indirect onderscheid aan te nemen. Aangetoond was immers niet dat dit indirecte onderscheid zich ook in de voorliggende zaak had voorgedaan. In de woorden van het Hof: 'It is true that a number of organisations, including intergovernmental bodies, have expressed concern regarding the occurrence of racially motivated police identity checks However, the Court cannot lose sight of the fact that its sole concern in the case at hand is to ascertain whether the fact that the applicant was required to identify himself on the street was motivated by racism'.[15] Weliswaar zegt het Hof dus dat een indirect onderscheid uit een relatief zacht samenstel van omstandigheden kan worden afgeleid, maar in werkelijkheid vergt het stevig bewijs dat rechtstreeks en specifiek kan worden gerelateerd aan de voorliggende zaak.

8. Dat maakt het aannemelijk maken van indirect onderscheid lastig, want statistisch bewijs is uit de aard der zaak niet gericht op een concrete zaak, maar is gericht op een groep van personen of situaties. In de zaak *B.T. en B.K.Cs.* komt daar nog iets bij. In par. 112 concludeert het Hof namelijk dat 'the information and objective evidence available before it is not sufficiently strong to convince the Court that it was part of an organised policy or that the conduct of hospital staff or the domestic authorities was intentionally racially motivated'. Daarmee lijkt het Hof ook bij indirect onderscheid het vereiste van een discriminatoir motief te (her)introduceren, terwijl het daar eerder juist afstand van had genomen.[16]

9. Een intentievereiste kan natuurlijk redelijkerwijs worden gesteld bij klachten over

bijvoorbeeld sektarisch of etnisch geweld, of over beslissingen van bestuursorganen of rechters die mogelijk zijn ingegeven door homofobie. De uitspraak spitst zich dan meestal toe op de vraag of er uitlatingen zijn gedaan of andere feiten zijn gepresenteerd waaruit van zo'n discriminerend motief kan blijken.[17] Het punt is echter dat discriminatie niet alleen voortkomt uit bewust en intentioneel handelen, maar ook een maatschappelijk verschijnsel kan zijn.[18] Zoals het EHRM in *D.H.* onderkende, zijn bepaalde groepen slachtoffer van langdurige of stelselmatige discriminatie en achterstelling, of heersen er jegens hen sterke vooroordelen of stereotypen.[19] Daaruit kunnen diepgewortelde patronen van benadeling en achterstelling voortkomen waarvan mensen zich nauwelijks bewust zijn, maar die wel degelijk maken dat bepaalde groepen structureel op achterstand komen te staan.

10. Precies dat kan aan de orde zijn in een zaak als de onderhavige over een concrete beslissing over uithuisplaatsing. Weliswaar kan met het Hof worden aangenomen dat daarbij geen sprake van een besluit dat 'intentionally racially motivated' was, maar in deze zaak kunnen wel degelijk discriminatoire patronen worden herkend. Vanuit dat perspectief is het verschil tussen plaatsing in een tehuis of in een pleeggezin namelijk ook weer niet zo groot; in beide gevallen gaat het om de door het VN-Kinderrechtencomité bedoelde 'alternative care'. Nu er duidelijke aanwijzingen zijn dat er sprake is van systematische oververtegenwoordiging van Romakinderen bij het bieden van dergelijke 'alternative care', had het Hof ten minste een objectieve verklaring kunnen vergen. Het gaat er dan om dat Hongarije zou onderkennen dat er een patroon zichtbaar is dat nadelig uitpakt voor een bepaalde groep, en dat wordt uitgelegd welke inspanningen worden verricht om daarop een goed antwoord te bieden of waarom het redelijk is om dit indirecte effect in het concrete geval te accepteren.[20] Zo zou in dit geval een beleid van uithuisplaatsingen kunnen worden gevoerd waarbij rekening wordt gehouden met de bijzondere situatie waarin een ouder zich bevindt en met een specifieke behoefte aan ondersteuning.

11. Interessant genoeg oordeelt het Hof in *B.T. en B.K.Cs.* overigens wel dat die ondersteuning tekortschoot.[21] Daardoor kon het Hof uiteindelijk toch de nodige rechtsbescherming bieden – al deed het dat niet over de band van de toetsing van een rechtvaardiging voor indirect onderscheid, maar over die van art. 8 EVRM. In sommige andere zaken laat het ook die mogelijkheid lopen. In *Muhammad* resulteerde het ontbreken van concreet bewijs van (indirect) onderscheid bijvoorbeeld in de slotsom dat er geen schending was van het discriminatieverbod.[22] Het beschermingsniveau dat het EHRM biedt is op dit punt dus lager dan het zou kunnen zijn. Zeker nu het Hof in sommige andere uitspraken wél heeft laten zien oog te hebben voor maatschappelijke gevolgen van achterstelling, valt te hopen dat het hier gaat om een verkeerde afslag en dat het Hof niet al te ver doorwandelt op dit pad.

Janneke Gerards is staatsraad bij de Afdeling Advisering van de Raad van State en hoogleraar

Fundamentele Rechten in Europa bij de Universiteit Utrecht.

Zie ook de annotatie bij **Van Slooten t. Nederland**.

- [1] *Van Slooten t. Nederland*, EHRM 15 april 2025, nr. 45644/18, ECLI:CE:ECHR:2025:0415JUD004564418, *EHRC Updates* 2025/@@, m.nt. M.R. Bruning.
- [2] *B.T. en B.K.Cs.*, EHRM 10 juni 2025, nr. 4581/16, ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD000458116.
- [3] *Van Slooten t. Nederland*, reeds aangehaald (noot 1), par. 85; zie nr. 16 in de annotatie van Mariëlle Bruning in *EHRC Updates* 2025/@@
- [4] *B.T. en B.K.Cs.*, par. 101.
- [5] *B.T. en B.K.Cs.*, par. 110.
- [6] *B.T. en B.K.Cs.*, par. 36, 37 en 102.
- [7] *B.T. en B.K.Cs.*, par. 99.
- [8] *B.T. en B.K.Cs.*, par. 105-107; zie eerder *D.H. t. Tsjechië*, EHRM (GK) 13 november 2007, nr. 57325/00, ECLI:CE:ECHR:2007:1113JUD005732500, *EHRC* 2008/5 m.nt. A.C. Hendriks, *NJ* 2008/380 m.nt. E.A. Alkema, *NTM* 2008, p. 234 m.nt. K.A.M. Henrard, par. 176-178.
- [9] *B.T. en B.K.Cs.*, par. 111.
- [10] *B.T. en B.K.Cs.*, par. 107, verwijzend naar *D.H. t. Tsjechië*, par. 178.
- [11] Overigens moet worden opgemerkt dat het Hof in een aantal zaken wel degelijk bereid is om op basis van statistisch materiaal indirect onderscheid aan te nemen, maar dat moet dan wel heel stevig zijn. Zie voor een voorbeeld waarin het beroep op het concept slaagde *Memedova e.a. t. Noord-Macedonië*, EHRM 24 oktober 2023, nrs. 42429/16 en 2 andere, ECLI:CE:ECHR:2023:1024JUD004242916, *EHRC Updates* 2023/242 (<https://www.boomportaal.nl/rechtspraak/ehrc-updates/ehrc-2023-0242>). Opmerkelijk in die zaak is dat het Hof de staat aanrekent dat een te hoge bewijsstandaard is gehanteerd.
- [12] *Muhammad t. Spanje*, EHRM 18 oktober 2022, nr. 34085/17, ECLI:CE:ECHR:2025:1018JUD003408517.
- [13] *Muhammad*, reeds aangehaald (noot 12), par. 39-40 en 80.
- [14] *Muhammad*, reeds aangehaald (noot 12), par. 88-90.

[15] *Muhammad*, reeds aangehaald (noot 12), par. 100. Overigens toonde het Hof zich iets soepeler in een recentere zaak over profilering: *Wa Baile t. Zwitserland*, EHRM 20 februari 2024, nrs. 43868/18 en 25883/21, ECLI:CE:ECHR:2024:0220JUD004386818, *EHRC Updates* 2024/82, m.nt. K. de Vries (<https://www.boomportaal.nl/rechtspraak/ehrc-updates/ehrc-a-2024-0030>), par. 135.

[16] Zie *D.H. t. Tsjechië*, reeds aangehaald (noot 11), par. 184. Dit punt in de uitspraak is ook binnen het Hof duidelijk controversieel; rechter Seibert-Fohr zegt in haar partly concurring, partly dissenting opinion dit: ‘I firmly disagree with the standard set out in paragraph 112 of the judgment for complaints under Article 14, read in conjunction with Articles 3 and/or 8 of the Convention. For a violation of these provisions, it is necessary to prove neither the existence of an “organised policy” nor that the conduct of “the domestic authorities was intentionally racially motivated”’ (punt 2).

[17] Zie nader bijv. J.H. Gerards, ‘Het recht op gelijke behandeling en het verbod van discriminatie’, in: J.H. Gerards (eindred.), *Grondrechten. De nationale, Europese en internationale dimensie*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2020, par. 2.1.5.

[18] Zie nader bijv. A. Altman, ‘Discrimination’, in: E.N. Zalta e.a. (red.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, <https://plato.stanford.edu/archives/sum2020/entries/discrimination/>, par. 4.2.

[19] *D.H. t. Tsjechië*, reeds aangehaald (noot 8), par. 182; opmerkelijk genoeg herhaalt het Hof deze overweging ook in *B.T. en B.K.Cs.*; zie par. 108.

[20] Hierover is ook rechter Derenčinović in punt 5 van zijn partly concurring, partly dissenting opinion kritisch.

[21] Zie nr. 2 van deze noot.

[22] *Muhammad*, reeds aangehaald (noot 13), par. 102-103.